

1 Korid

Pol köp nöd u Korid nıbi bı kalıp kalı kılın rıka

1-2 Yad Pol. God nıpe ke yıp hag la rö, Krais Jisas manö ud arep bı nıpe ap mıdpin. Mam hon Sosdenes aip aui mıdul, köp anıbi, kalöp daun kub Korid au God nıbi bı nıpe mıdpim gau kalı kılın i rıkabin. Kale Krais Jisas nıp nıñ udpe u, God hagö, kale nıbi bı ke kamıñ aij nıpe mıdpim. Bı Kub hon Jisas Krais nıp sabe gıpal nıbi bı ram mınöñ gau gau magörhalö, God kalıp nıbi bı ut nıpe mıdaiöl a göm hag la. Krais Jisas nıpe Bı Kub hon mıdöp; nıpe u rö nöp Bı Kub kale mıdöp.

3 God Bapi hon abe, Bı Kub Jisas Krais abe, kalöp mög nıñmil ud aij gılö, kale mıd aij gımim.

Pol God nıp aij a ga

4 Krais Jisas nıp cıg mıdpe, God nıpe kalöp ud aij göm nan aij ña u nıñem, yad pör God nıp aij a gabin.

5 Nıñhön gıñig: kale Krais nıp cıg mıdpe, Krais kalöp ud aij yabıt gö, kale gası nıñ aij gımim, manö hag ñı aij gıpim.

6 God nıpe gö, Krais manö aij u an kale dan auö, kale nıñ udmim, hagöp rö gabim.

7 Anıb u, Bı Kub hon Jisas Krais aunab a gımim abad mıdpim ñın i, God Ana nan aij ñab gau hadö magörhalö udpim.

8 Bı Kub hon Jisas Krais kalöp abad mıdöm gı ñı aij gö, kale ram mınöñ ıt i mıdmim, manö aij nıpe

u n̄ɲ udöl gɪ mɪdmim, n̄p arö gagnabim. Bɪ Kub hon Jisas Krais aunab ñ̄n u, kale manö rɪmnap n̄ɲagnabim. *

⁹ God hagab rö nöp gab. N̄pe kalöp hag lö, kale Ñ̄ n̄pe Bɪ Kub hon Jisas Krais aip j̄m ñöl mɪdpim. *

Krais n̄bi bɪ gau gasɪ ud adö añ̄ n̄ɲöm, j̄m ñöl mɪdaiöl

¹⁰ Añ̄ mam bɪ. Bɪ Kub hon Jisas Krais lau adö mɪdpun u me, manö ke ke adö rɪmnap lagmim. Gasɪ adö añ̄ n̄ɲmim, manö adö añ̄ hagmim, j̄m ñöl yabɪ mɪdaimim. *

¹¹ Pen n̄bi Klowi n̄bi bɪ n̄pe rɪmnap apöm yɪp hagö n̄ɲbin, kale añ̄ mam yad rɪmnap kale ke pen pen hagabim.

¹² An̄b u, rɪmnap hagpim, “Hon Pol n̄bi bɪ n̄pe,” a gɪpim. Rɪmnap hagpim, “Hon Apolos n̄bi bɪ n̄pe,” a gɪpim. Rɪmnap hagpim, “Hon Sipas n̄bi bɪ n̄pe,” a gɪpim. Rɪmnap hagpim, “Hon Krais n̄bi bɪ n̄pe,” a gɪpim. *

¹³ Hagpim an̄bu Krais n̄p ud asɪk ke ke lɪbim rö löp. Yad mab ba laɲ al pak lɪlö kalöp nan a gem umnö rö, hib yad hagmim Pol n̄bi bɪ n̄pe mɪdpun a gɪpim akan̄ Pol hib hagmim ñ̄g pakpe akan̄ An̄b u, “Hon Pol n̄bi bɪ n̄pe,” “Hon Apolos n̄bi bɪ n̄pe,” a gɪpim u pir alɪm.

¹⁴ Pen am kale aip mɪdainö ñ̄n u, n̄bi bɪ iru ñ̄g pak ñ̄agnö. Bɪ m̄höp nöp Krispas Gaias nöp ñ̄g pak ñ̄n. An̄b u, God n̄p aij a gabin. *

* **1:8:** 1De 3:13; 5:23 * **1:9:** 1Jn 1:3; 1De 5:24 * **1:10:** Plp 2:2

* **1:12:** 1Ko 3:4; Ap 18:24-28 * **1:14:** Ap 18:8; Ro 16:23

15 Wasö u, yïharïŋ piral hagbep, “Pol hib nïpe hagon ñïg pakno,” a gïbep.

16 Pen hauł gïpin. Yad Sïdepanas nïbi bï nïpe gau kalïp abe ñïg pak ñïno. Pen nïbi bï rïmnap halö ñïg pak ñïno aka nïŋagpin. *

17 Krais yïp, “Nïbi bï gau kalïp ñïg pak ñïmön,” a göm hagaga. “Kalïp manö aij yad u hag ñïmön,” a ga. Anïb u, manö aij nïpe u hag ñïmïdin. Pen nïbi bï rïmnap gasï kïd hiïk nïŋöm hagpal rö hag ñagmïdin. Manö anïg göl hagnö, Krais mab ba laŋ al pak lïla manö u manö yïharïŋ ap rö lö, nïbi bï gau nïŋ udagöl, a gem, manö aij nïpe u kabö göl nöp hag ñïmïdin.

18 Nïbi bï mab ke inab adan anïbu araböl gau, Krais mab ba laŋ hanïp nan a göm uma manö u nïŋlö, manö hauł rö lïnab. Pen God hanïp ud kamïŋ yuab nïbi bï gau, Krais mab ba laŋ hanïp nan a göm uma manö anïbu nïŋun, God pïdöŋ halö, nïpe ke hanïp ud kamïŋ yuöp, a gun nïŋbun. *

19 Adö anïbu God Manö u, Aisaia nïpe God manö haga u kalï kliñ rïköm haga,

“Nïbi bï gasï kïd hiïk nïŋbun a gïpal gau,
gasï kale u ke nïŋöm, gasï aij nïŋbal.

Pen yad gïno, gasï nïŋöm hagpal rö lagnab,
manö hałöwalo hagpal rö lïnab,” a ga. *

20 Anïb u, nïbi bï gasï nïŋeb gau, nïbi bï koles kub arbal gau, nïbi bï manö nïhön nïhön hag amïl apïl gïpal gau, manö kub aij aij kale nïŋbal u, God

* 1:16: 1Ko 16:15 * 1:18: Ro 1:16 * 1:19: Ais 29:14

nɪŋö, manö hauɫ rö lö, böŋ nöp ap lug paknɪg gaböl. *

²¹ God nɪpe ke nɪŋ aij göp rö, nɪbi bɪ gasɪ hon u ke nɪŋun a göm, ke ulhai nɪŋnaböl gau, nɪpe aigale bɪ rö mɪdöp u nɪŋagnaböl. Nɪbi bɪ anɪb gau Krais manö aij hag ñabun u nɪŋlö, kalɪp manö hauɫ rö lɪnab. Pen God nɪpe ke gɪnabin a göm hag la rö, nɪbi bɪ manö hauɫ hag ñabun anɪbu nɪŋ udeinaböl gau, God kalɪp ud asɪk yunab. *

²² Juda nɪbi bɪ gau hagpal, “Nan gagep rö rɪmnap gɪpe nɪŋun, nɪŋö hagabim a gun nɪŋnabun,” a gɪpal. Pen Grik nɪbi bɪ gau gasɪ aij aij hain nɪbö adö rɪmnap nɪŋun, a göm pör nöp ulhai nɪŋbal.

²³ Anɪb u me, Krais hanɪp nan a göm uma manö u hagaino, Juda nɪbi bɪ gau nɪŋöm hagnaböl, “Manö iru göp u nɪhön gɪnɪg hagabim,” a gɪnaböl. Pen Juda nɪbi bɪ wasö gau hagnaböl, “Manö hain nɪbö ulhai nɪŋabun u hagagabim. U manö ñɪñɪŋon limim hagabim,” a gɪnaböl. *

²⁴ Pen God hanɪp Juda nɪbi bɪ rɪmnap abe, Grik nɪbi bɪ rɪmnap abe, udnabin a göm hag la nɪŋöm hon Krais nɪp nɪŋun nɪŋbun, God pɪdöŋ halö mɪdöp rö, Krais abe unbö rö nöp pɪdöŋ halö mɪdöp; God gasɪ kɪd hɪk nɪŋöb rö, Krais abe unbö rö nöp gasɪ kɪd hɪk nɪŋöb. *

²⁵ Nɪbi bɪ gau Krais apöm uma u nɪŋöm, God nɪpe klö mɪdagöp a gɪnaböl; pen God nɪpe klö nɪpe ke ga gasɪ u nɪŋagnaböl. Nɪbi bɪ gau Krais

* 1:20: Ais 19:12; 33:18; 44:25; Job 12:17

* 1:21: Mad 11:25

* 1:23: Ro 9:32; 1Ko 2:14

* 1:24: Kol 2:3

apöm uma u niŋöm, God nipe gasi aij midagöp a ginaböl; pen God nipe gasi aij nipe ke gasi niŋa il u rik niŋagnaböl. *

²⁶ Añ mam bi. Kale ke niŋim! God kalöp wiñ ala ñin u, kale aigale nibi bi rö midaike kalöp wiñ alaŋ Nibi bi gasi niŋeb a gipal gau, nibi bi kub gau, nibi bi hib midöp gau, kalöp iru wiñ alaga. *

²⁷ Nibi bi gasi kid hiik niŋbun a gipal gau nable gaŋ, a göm, God nibi bi gasi aij niŋagpal gau uda. Nibi bi klö midpun a gipal gau nable gaŋ, a göm, God nibi bi klö midagöp gau uda.

²⁸ Nibi bi hib halö midpun a gipal gau nibi bi yiŋariŋ rö mideilaŋ a göm, God kalip arö göm, nibi bi ramö gau hib midagöp a gipal gau kalip uda.

²⁹ God nipe aniŋ ga u, nibi bi rimnap God amgö ilö adö u, hib kale ke haglö adö arnim rö lagnab, a göm ga. *

³⁰ God gö, Krais Jisas aip jim ñöl midpim. Anib u, God gö, Krais Jisas nip niŋ udun, nip aip jim ñöl midun, nip gasi niŋöl gi midpun u me, hon gasi kid hiik niŋeb nibi bi rö midpun. Krais aip jim ñöl midpun u me, God hanip niŋöm nibi bi kaminiŋ aij yad a gab. Krais aip jim ñöl midpun u me, God hanip niŋöm nibi bi asiŋ midagöp yad ke a gab. Krais aip jim ñöl midpun u me, God hanip niŋöm nan si nan naij gipal gac u Ñi yad hadö tik gi yua a gab. *

³¹ Manö adö anibu God Manö u kali kliñ riköm hagla, “Nibi bi miñ miñ gun a göl u, kale Bi Kub

* 1:25: 2Ko 13:4 * 1:26: Mad 11:25; Jem 2:5 * 1:29: Ep 2:9

* 1:30: Jer 23:5-6

hanip nan nihön nihön ñöb u gasi niñöm, miñ
miñ göl,” a gila. *

2

*Pol Kraiſ hanip mab kros ba laſ uma manö u
hag ñimidöp*

¹ Pen añ mam bi. Am kale aip midainö ñin u,
God Manö niñö yabił u hag ñinam a gem, manö
kliñ aij auub gau rö aka gasi kíd hiik niñeb manö
gau rö hag ñagnö.

² Am kalip aip midem, gasi rimnap ke niñem
kalip manö hag ñagnabin; Jisas Kraiſ nip mab ba
laſ al pak lilö hanip nan a göm uma gasi adö añi
anibu nöp niñem, kalip hag ñinabin, a gem, gasi
u nöp niñnö.

³ Anib u, kalöp aip midainö u, hañ roman yad
klö midageia; yad aninin gö piñin gem, gıl gıl göl
gi midainö. *

⁴ Nibi bi rimnap manö ke ulhai niñöm, manö
dö kal adip adip adö anibu nöp rö hagun a göm
gıpal rö gagnö. God Ana u yip pidöſ niñpe u ñö
niñöl gi, Jisas manö aij u pidöſ halö hag ñinö u
waiö niñbe. *

⁵ God anig ga u, bi rimnap manö kliñ aij u
haglö, yip niñ udagöl; pen yad klö yad ke ginö,
kale yip niñ udöl, a göm, God anig ga.

God Ana gasi aij ñab

⁶ Pen yad am nibi bi Kraiſ nip kabö rö niñ
ud pidöſ gıpal gau aip am midem, kalip gasi
kíd hiik niñeb manö rimnap hag ñimidin. Pen

* **1:31:** Jer 9:24 * **2:3:** Ap 18:9; 2Ko 10:1 * **2:4:** 1De 1:5

ram m+nöŋ adö iŋ i gasi k+id hiik niŋbal rö hag ñagm+idin. Kiŋ gau b+ kub gau, kale gasi k+id hiik niŋbal rö hag ñagm+idin. Kiŋ gau b+ kub gau kale hir g+inaböl.

⁷ Pen yad kalip manö hag ñim+idin an+bu, God gasi k+id hiik niŋeb manö pi göl m+dm+idöp u hag ñim+idin. Gasi k+id hiik niŋeb manö an+bu hadame dagol gau ram m+nöŋ g+ laga ñ+n u nöp pi göl m+dm+idöp. God n+pe hadame dagol gau ram m+nöŋ g+ laga ñ+n u nöp, Kraiŋ Jisas aip mailö halö m+deinaböl a göm, gasi k+id hiik niŋeb manö aij an+bu hag lö, m+ilö padö yab+ŋ pi göl m+dm+idöp. Yad gasi k+id hiik niŋeb manö an+bu nöp kalip hag ñim+idin.

⁸ M+nöŋ naböŋ adö iŋ i kiŋ gau abe, b+ kub gau abe, gasi k+id hiik niŋeb manö an+bu r+ik niŋagla. Niŋblap rö hagep, B+ Kub mailö halö kumi kabö adö laŋ n+bö aua u n+ip al pak lagblap.

⁹ Pen God Manö u kal+ kliñ r+iköm hagla,
 “N+ibi b+ God n+ip m+dmagö l+bal gau,
 God kalip ud aij yab+ŋ göm, nan aij aij ñ+nab.
 Amgö niŋagla; hag ñ+ilö apdi niŋagla;
 gasi ke nöp niŋöm, an+g g+inab, a göm niŋagla;
 God kalip nan aij aij ke nöp ñ+n+g gab,” a g+la. *

¹⁰ Pen manö niŋagm+idal an+bu, God n+pe Ana n+pe han+ip ñö niŋbun.

God Ana nan gau magöŋhalö ulhai niŋab. God n+pe nan pi ga gau abe ulhai niŋab.

¹¹ Hon gasi n+hön n+hön niŋbun u, n+ibi b+ r+imnap niŋagpal, pen ana hon ke an dan m+idöp

* 2:9: Ais 64:4

u nöp niñöb. Anib unbö rö nöp, God nipe gasi niñhön niñhön niñöb u, God Ana nipe nöp niñöb.

¹² Pen hon nibi bi minöñ naböñ adö if i gasi niñbal rö gasi niñagpun. God nipe Ana nipe ke hanip yuö aua niñöm God nan aij hanip abönamö ñöb u rik niñbun.

¹³ God hanip nan aij abönamö ñöb manö adö anibu nöp hag ñabun. Bi gasi kid hiik niñbal rimnap hanip manö anibu haglö niñagun; God Ana gasi ñöb rö manö anibu niñun me, nibi bi gau kalip hag ñabun. God Ana hanip manö hagö niñun, nibi bi God Ana an kale dan midöp nibi bi gau kalip hag ñabun.

¹⁴ Pen nibi bi God Ana an kale dan midagöp nibi bi gau, God Ana nan aij abönamö ñöb nan gau udagnaböl. Manö aij anibu niñlö, manö hau rö lö, rik niñagnaböl. God Ana nibi bi an kale dan mideinab u, God Ana nan aij ñöb gau rik niñnaböl.

¹⁵ Pen nibi bi God Ana an kale dan midöp gau, kale nan gau magöñhalö niñöm rik niñ aij gñaböl. Pen nibi bi God Ana an kale dan midagöp gau, kale nibi bi God Ana aip midöp nibi bi gau kalip rik niñagnaböl.

¹⁶ God Manö u, Aisaia adin ap kali klin riköm haga,

“Nibi bi an, Bi Kub niñhön gasi niñöb u rik niñöm, nip, ‘Anig gñmön, anig gñmön,’ a gñab?” ö ga.

Pen Krais nibi bi nipe midpun gau, hanip gasi nipe niñöb rö ñö niñöl gi, hon niñ aij gipun. *

* 2:16: Ais 40:13

3

Jim ñöl mɨdmim, asɨk ke ke lagmim

¹ Añ mam bɨ. Nöd kale aip mɨdainö ñɨn u, nɨbi bɨ God Ana aŋ kale daŋ mɨdöp gau kalɨp hag ñɨmɨdin rö, kalöp u rö nöp hag ñɨbnep, pen kale Kraiss nɨp nɨŋ udmim, ñɨ painaŋ rö nöp mɨdmɨdim. Anɨb u, kalöp nɨbi bɨ ram mɨnönŋ ɨl i rö hag ñɨmɨdin.

² Ñɨ painaŋ ci ñɨneɓ rö u mɨdmɨdim u me, yad kalöp ci nöp ñɨmɨdin; kale nan magö yabɨl ud ñɨŋ yumim rö lagmɨdöp u me, yad nan magö yabɨl kalöp ñagmɨdin. Mɨdpim ñɨn i u rö nöp, kale nan magö yabɨl ud ñɨŋ yumim rö lagöp; kale ñɨ painaŋ rö nöp mɨdpim. *

³ Mɨdpim ñɨn i u rö nöp, kale nɨbi bɨ ram mɨnönŋ ɨl i gasɨ nɨŋbal rö nöp gasɨ nɨŋbim. Nɨbi bɨ rɨmnap nan kale gau nan yad rö mɨdaiböp a gɨmim nɨŋbim. Mulu lugö, pen pen hag mɨdpim. Anɨg gɨmim, nɨbi bɨ yɨharɨŋ mɨnönŋ nabönŋ ɨl i gɨpal rö nöp gɨ mɨdpim. *

⁴ Rɨmnap hagpim, “Hon Apolos nɨbi bɨ nɨpe mɨdpun,” a gɨpim. Rɨmnap hagpim, “Hon Pol nɨbi bɨ nɨpe mɨdpun,” a gɨpim. Anɨb u, kale yɨharɨŋ nɨbi bɨ mɨnönŋ nabönŋ ɨl i gasɨ nɨŋöm hagpal rö gɨpim. *

⁵ Apolos hol mɨhönŋ bɨ kub nɨhön rö mɨdpul nɨŋmim manö anɨbu hagpim? Hol yɨharɨŋ bɨ wög gep mɨhau nöp mɨdpul. Bɨ Kub wög nɨhön ke ke hag la u gɨ mɨdul, Jisas Kraiss manö aij u hag ñailo kale nɨŋmim nɨŋ udpe.

* 3:2: Hɨb 5:12-13; 1Pi 2:2 * 3:3: 1Ko 1:10-11 * 3:4: 1Ko 1:12

Pen Bî Kub halîp mîhönj wög ke ke haga rö nöp gîpul. *

⁶ God yîp hagajîp, ram mînönj kale u nöd amem nan yîŋ u yîmnö. God Apolos nîp hagajîp, hainö amöm, ñîg am mîl dapöm, nan yîmnö anîbu hon ga. Pen God nîpe nöp geia rana.

⁷ Anîg gö, hol bî yîharîŋ nan yîŋ yîmul, ñîg hon gul gîpul u, hib hol u hagpe adö aragnîm. God geia rana rö, hib nîpe u nöp hagpe adö arnîm.

⁸ Nîbi bî nan yîŋ yîmbal gau, nîbi bî ñîg dap hon gîpal gau, wög adö añî yabîl gîpal u me, God wög gîpal gîpal rö nîŋöm, kalîp pen ñînab.

⁹ Hol mîhönj God wög u jîm ñöl gajul, wög nabönj nîpe u kale mîdpîm. *

Kale God ram nîpe mîdpîm

Pen manö ap: kale God ram nîpe mîdpîm.

¹⁰ God yîp mög nîŋöm ud aij göm nan aij ña u udem, bî ram gep nîpe yabîl u mîdem, ram padö kub an yaŋ u bînîŋ gî aij gînö; pen hainö bî ap apöm ram adîŋ adîŋ mîdeinab gau gab. Pen nîbi bî rîmnap apöm, ram anîbu gun a gaiöl u, nîŋ aij göm göl.

¹¹ God ram nîpe u Jisas Krais nîp padö kub an yaŋ hadö böŋ nöp bînîŋ göp u, nîbi bî rîmnap padö ke hain nîbö ap bînîŋ göl rö lagöp. *

¹² Jisas Krais padö kub bînîŋ göl mîdöp u, nîbi bî rîmnap, ram adîŋ adîŋ gun a göm, gol, silpa, kabö aij aij dapöm gînaböl; pen nîbi bî rîmnap mab lö, wid lö adîŋ adîŋ, nan uŋaŋ uŋaŋ gau dapöm gînaböl.

* **3:5:** Ap 18:4,11
28:16; 1Pi 2:4-6

* **3:9:** Mad 13:3-9; Ep 2:20-22

* **3:11:** Ais

¹³ Pen Kraiss apöm nîbi bî manö kub hagnab nîin u, wög gi aij gîla adö u ke waiö mîdö nîjnaböl, halöwalö gîla adö u ke waiö mîdö nîjnaböl. Mab mîtan apöm wög aij gî naböl u mîdeinab; pen wög adö adö gî naböl u böñ nöp in habîk arnab me. *

¹⁴ Padö kub bî nîñ göl mîdöp adö u, nîbi bî wög gi aij göm ram adîñ ap gîlö, mab mîtön apöm ram adîñ anîbu in habîk aragnab u, kale pen udnaböl.

¹⁵ Pen nîbi bî rîmnap wög adö adö nöp göm ram adîñ ap gîlö, mab mîtön apöm ram adîñ anîbu in habîk arnab u, God kalîp ke ud kamîñ yunab pen nîbi bî mög gep rö, ram inö, tîp gi höñ yulö, nan mîdagöp rö u mîdeinaböl ram nîpe adö lan au.

¹⁶ God sabe gep ram nîpe u kale mîdpim; God Ana an kale dan mîdöp. *

¹⁷ Nîbi bî rîmnap apöm God sabe gep ram u gi naij geinaböl u, kalîp pen abe gi naij gî nab. God sabe gep ram anîbu ram nîpe ke nöp. Pen sabe gep ram nîpe u kale nîbi bî mîdpim.

¹⁸ Nîñ aij gîmim. Kale rîmnap gasî kub nîbi bî mîñöñ naböñ î i gasî nîñöm hagpal rö nîñmim, yîharîñ gau ulhai nîñbal rö nöp nîñun, nîbi bî gasî kîd hiîk nîñeb mîdpun a gî nabim u pen hauî alö anîg hagnabim. Hon nîbi bî hauî halö mîdpun a gîmim me, gasî aij yöl u ulhai nîñnabim.

¹⁹ Nîhön gîñg: mîñöñ naböñ î i manö kub kub rö hagöm hagpal adö u, God nîñö, manö hauî nîñagep rö löp. God Manö u kalî klîñ rîkôm hagla, “Nîbi bî gasî kîd hiîk nîñun,

nîñ aij gîpun a gîpal gau,
nîpe gö, gasî kîd hiîk nîñeb magö anîbu,

* **3:13:** 1Ko 4:5 * **3:16:** 1Ko 6:19; 2Ko 6:16

- hel ap rö löm,
 gasi rımıd mıdmagö kalıp ud sısı lö,
 bı nagıman rö mıdeınaböl,” a gıla. *
- 20 God Manö adıŋ ap halö, Depid kalı kılıŋ rıköm
 haga,
 “Nıbi bı gasi kıd hık nıŋbun a gıpal gau,
 manö rımnap haglö,
 Bı Kub nıpe nıŋö,
 manö ıl ap mıdagöp,” a ga. *
- 21 Anıb u, nıbi bı rımnap, nıbi bı kub mıdpal a
 gımim, hib hagpe adö aragnım. Pen nıbi bı aka
 nan nıhön nıhön mıdöp gau, God kalöp nıŋöm gı
 la mıdöp.
- 22 Yad Pol, Apolos, Sipas, hon wög gep bı kale nöp
 mıdpun. Mınöŋ naböŋ ıl i nıhön nıhön mıdöp
 gau, God kalöp gı ńılan, a göm, kalöp ńöb. Kamıŋ
 mıdep magö u abe, umeb magö u abe, God kalöp
 ńöb. Mıńı mıdpim rö, hainö mıdeınabım rö, God
 kalöp gı ńan a göm magöŋhalö kalöp ńöb.
- 23 Pen Bı Kub kale Krais; Krais nıpe God ńı nıpe.

4

Jisas manö ud arep bı gau

- 1 Anıb u, God manö aij pı göl mıdmıdöp u, Krais
 nıpe Apolos Pol kalıp bı mıhön hag lö, kale wög
 gep bı nıpe mıdpil, a gımim gası u nıŋmim.
- 2 Bı kub ap, bı wög gı ńeb rımnap aip manö hag
 löm, wög ap kalıp hageınab u, bı wög gep bı gau
 nap kale hagnab rö nöp göl. *

* 3:19: Job 5:13 * 3:20: Sam 94:11 * 4:2: Luk 12:42

³ Pen kale yip manö kub hageinabim u, yad gasi iru niñagnabin. Nibi bi rimnap gau yip manö kub hageinabol u, yad u rö nöp gasi iru niñagnabin. U yip nan yiharin ap rö löp. Yad u rö nöp yad ke manö kub hagagabin.

⁴ Yad ke nibi bi rimnap gi naij gagpin a gem niñbin u pen yad anig hagnö, Bi Kub yip bi asin midagöp a göm hagagnab. Bi Kub nipe ke nöp yip manö kub hagnab.

⁵ Anib u, miñi ñin i manö kub hagagmim. Bi Kub nipe ke apöm manö kub hagnab. Bi Kub nipe gö, nan nihön nihön pi göl gipal gau magöñhalö waiö linab; gasi midmagö rimid an kale dan gasi nihön nihön niñbal u, u rö nöp waiö linab. Ñin anibu, God nipe nibi bi magöñhalö ke ke añi añi gi aij gipal gipal rö kalip manö aij hagnab. *

⁶ Pen añ mam yad gau. Apolos hol mihöñ manö kalöp hagpin anibi, kale manö magö ap il u niñ aij gimim, a gem, kalöp hagpin. Manö magö anibu hagab: "Gasi kale ke wasö; nan nihön kalikliñ rikla u nöp niñmim hain gimim." Hagab rö geinabim u, bi ap hib dap ranmim, bi ap hib dap lugmim, gagnabim. *

⁷ Hon nibi bi kub, nibi bi gau nibi bi pro, a gimim niñbim u aij wasö. Kalöp nihön aij midöp u, God nipe nöp kalöp ñöb. Anib u, kale ai ginig, hon ke gi aij gipun a gimim, hib kale ke hagpe adö arab? *

⁸ Gasi kale ke niñbim u, hon ke nan magöñhalö hadö udpun; nan pro ap ulep gagöp, a gimim gasi niñbim. Gasi kale ke niñbim u, hon ke nibi bi

* 4:5: 1Ko 3:8 * 4:6: Ro 12:3 * 4:7: Ro 12:6

gep rö hadö mîdpun; bî ap hanîp gasî rîmnâp hag ñagnab, a gîmim gasî nîñbim. Gasî kale ke nîñbim u, hon ke kin rö hadö mîdpun, a gîmim nîñbim. Pen gasî kale nîñbim u, Jisas manö aij ud arep bî gau kin rö mîdagal, a gîmim gasî nîñbim. Pen kale nîñö yabiî kin mîdaibep, hon miñ miñ gun, kalöp aip kin mîdbnop.

⁹ Gasî yad nîñbin u, God nîpe hanîp Jisas manö aij ud arep bî gau dam, nîbi bî gau mîdpal aŋ au, bî naij al pak lep rö dam löp. Bî rîmnâp gî naij geinaböl u, bî kub manö kub hagöm, nîbi bî nîñ mîdlö nîñöl gî, kalîp al pak löl, a gînaböl. Gasî yad nîñbin u, God nîpe gö, hon anîb unbö rö nöp mîdpun. Nîbi bî mîñöŋ naböŋ iî i abe, ejol kumi kabö adö laŋ abe, nîñ mîdlö nîñöl gî, hanîp bî naij rö al pak lîñg gaböl.

¹⁰ Krais nîp nîñ udun wög nîp gîno, hanîp bî hauî a göm nîñbal u, pen kalöp nîñöm, Krais nîbi bî nîpe gasî klö nîñeb gau, a göm nîñbal. Hon bî yîharîŋ hain u, pen kale nîbi bî kal yabiî. Hon bî hib mîdöp bî u rö wasö, pen kale nîbi bî hib mîdöp u rö mîdpim.

¹¹ Hadame nöp dagol gau rîköl, mîd damöm, miñi mîdpun ñîñ i kîyö lö, rugu mîlep gö, waîj mîdagö, ram mîdagö, umeb rö lö, hon pör pak gîlö gîlö uîham yabiî mîdpun. *

¹² Ke nöp ilön mab udun, nan ñîñbun. Hanîp hag juöm gîlö, kalîp pen God kalîp abad mîdeian a gun, nîp sabe gîpun. Hanîp gî naij gîlö, aliagîpun. *

¹³ Hanîp manö naij hagpal, pen manö hain

* **4:11:** 2Ko 11:23-27 * **4:12:** Ap 18:3; 2De 3:8; Mad 5:44

hagpun. Anib u, hon nan yiharin nan halpil adin adin ap rö midno midno ñin i auöp.

¹⁴ Manö kalî kliñ rikabin i, kale nable udmim a gem hagagabin; kale ñî pai midmagö yad gau a gem rimid ukem hagabin.

¹⁵ Bi Krais lau adö midpal gau, iru yabil apöm kalöp ud aij göm manö hag ñinaböl. Pen bi Krais lau adö midpal gau, kalöp nap añî nöp midöp. Yad nöd Krais Jisas manö aij nipe u kalöp hag ñinö, kale Krais Jisas nin udpe u me, yad nap kale midpin. *

¹⁶ Anib u, kalöp hagabin, yad gipin gipin rö ninmim, adö anibu nöp gimim. *

¹⁷ Adö anibu nöp, ñî midmagö yad Dimodi, Krais Jisas manö hag ñinö nin aij göm, Bi Kub wög gi aij göp u yunö ninab. Amjaköm, yad Krais Jisas nip nin udem, Krais Jisas aip jim ñöl midem, aige gö rö gem gipin u kalöp yiswem kauyan hagö ninabin. Yad Krais nibi bi nipe gau kalip magöñhalö pör hag ñibin manö u u rö nöp hain gem Krais Jisas aip jim ñöl midpin. *

¹⁸ Pen kale rimnap, Pol auagnab, a gimim, aleb aleb ñöl gi midpin.

¹⁹⁻²⁰ Pen Bi Kub u yip yau a gö, yinid ninabin. Yiharin manö nöp hagöm, God nibi bi nipe midagal; klö nipe u udöm me, nibi bi nipe yabil midpal. Anib u, amjakem nibi bi aleb aleb ñibal gau manö nöp hagaböl aka God klö nipe udöm midpal a gem ninabin. *

* **4:15:** Gal 4:19 * **4:16:** Plp 3:17 * **4:17:** Ap 19:22 * **4:19-20:** 1Ko 2:4

²¹ Anib u, yad apem kalöp nihön ginam? Ur ap daunam aka kalöp midmagö lem, manö hain hain hagnam? Yad nihön ginö, kalöp aij ginab?

5

Bi ap nap nibin nipe u nip si uda

¹ Manö ap halö haglö auö yip hagpal, “Kale God pig midpim gau bi kale ap uraköm nap nibin nipe u nip si udöp,” a gipal. Pen nibi bi God nip ninagpal gau nan si nan naj anibu rö gagpal me.
*

² Pen gasi kale ninbim u, hon nibi bi aij, a gipim. Pen namam kale ap unbö göp u, kale mög giböp; bi anibu hag hör yubep; nibi bi Bi Kub lau adö midpim gau ap magum ginabim ñin u, bi anibu kale aip magum gagböp. Pen namam kale u anig gö kalöp nable göm mög gagöp ar?

³ Yad mlö ke gai i midpin u pen kalöp gasi ninöl gi nöp midpin. Bi nan si nan naj göp anibu, nip nihön nihön ginabun u yad hadö nin libin. *

⁴ Kale nibi bi Bi Kub hon Jisas lau adö midpim gau ap magum ginabim ñin u, Pol hanip gasi ninab a gimim, Bi Kub hon Jisas klö nipe kalöp ñö udmim,

⁵ bi anibu nip hag gipe, kale aip magum gagnim. Seden aip nöp ajöm me, hañ roman nipe naj gö, gasi hain nibö ninöm, Bi Kub manö kub hagnab ñin u, ana nipe kamij midainim rö löp.
*

⁶ Pen kale bi nan naj göp u aip jim ñöl midmim, mid aij gipun a gimim gasi u ninbim u aij gagöp.

* **5:1:** Lep 18:7-8; Dud 22:30 * **5:3:** Kol 2:5 * **5:5:** 1Di 1:20

Bred gun a gaiöl, nan yis pro marap nöp ud plaua rin yan halö lälö, yis pro u geinab plaua anibu magöñhalö kub yabił rannab. *

⁷ Kale miñi bred yis halö mīdagöp rö mīdpim u, nan yis nöd nībö u magöñhalö ud ke gau yumim, bred yis mīdagöp rö, nībi bī asīñ mīdagöp nöp mīdaimim. Kale nībi bī asīñ mīdagöp hadö mīdpim me. Nīhön gīnīg: Pasopa ñīn u Juda kai sipsip pi pak God nīp sabe gī ñöm, God nīpe kalīp ud asīk yua u aij gö nīñöl gī mīdeila. Pen Kraiś nīp Pasopa sipsip pi hon rö hadö pak sabe gīla u me, God amgö ilö nīpe u hon nībi bī asīñ mīdagöp hadö mīdpun. *

⁸ Anīb u, Kraiś nīp nan sabe gep rö al pak lälö, God hanīp ud kamīñ yua u, gasī nīñun, Pasopa hon u aij göp a gun ñīñun. Pen Pasopa hon ñīñeinabun u, yis halö, nan si nan naij gau halö, ñīñagnabun; gasī aij magö u nöp nīñun, manö nīñö u nöp nīñun, bred yis mīdagöp gau nöp udun ñīñnabun. *

⁹ Kalöp köp ap kalī kīñ rīkem hagnö, “Nībi si udep bī gau, bī si udep nībi gau, kalīp aip jīm ñöl mīdagaimim,” a gīnö.

¹⁰ Pen kale hagnabim, “Pol hagöp, ‘Nībi bī Kraiś nīp nīñ udpal gau kale nībi bī Kraiś nīp nīñ udagpal gau kalīp magöñhalö arö gīlan,’ a göm hagab,” a gīnabim. Pen u wasö. Nībi bī Kraiś nīp nīñ udagpal gau, nībi si bī si göm, pör nöp nan aij rīmnap halö udun a göm, nībi bī rīmnap nan kale pīł gī udöm, nan yīharīñ gau god hon a göm sabe

* 5:6: Gal 5:9 * 5:7: Ais 53:7; 1Pi 1:19 * 5:8: Dud 16:3

göm gımıdal nıbi bı gau, mınöŋ naböŋ ıı i pro mıdagpal. Ram mınöŋ gau magöŋhalö mıdpal u, kalıp arö gun rö lagöp.

¹¹ Pen köp nöd nıbö kalı kılın rık yunö manö anıbu mını hag aij gınabin. Bı Kub Jisas nın udpun a gıpim nıbi bı gau bı ap aka nıbı ap urak, nıbi si bı si göm, pör nöp nan aij rımnap halö udun a göm, nan yıharın gau god hon a göm sabe göm, nıbi bı gau manö naij hagöm, nıbi bı rımnap nan kale rımnap pıl gı udöm, nıg wain nıg klö iru nınlö hauı alö, gımıdal nıbi bı gau kalıp aip ajagmim, jım nöl nan nınagmim. *

¹²⁻¹³ Nıbi bı Krais nıp nın udagpal gau, nan si nan naij gaiöl u, nıhön gınıg anıg gıpim, a gem, kalıp manö kub hagagnam. God nıpe nöp manö anıbu kalıp hagnab. Pen Bı Kub Jisas nın udpun a gıpim nıbi bı gau, nan si nan naij gaiöl u, nıhön gınıg anıg gıpim, a gımim, kalıp manö kub hagmim. God Manö u Mosıs adın ap kalı kılın rıköm haga, “Nıbi bı nan si nan naij gımıdal gau hag höŋ yube aröl,” a ga. *

6

Krais nıbi bı rımnap manö mıdeinab u, kale ke ud asıkmim

¹ Pen namam kale Krais nıp nın udöp ap manö mıdö, bı Krais nıp nın udpal gau nöp manö kub anıbu nınaböl. Pen ai gınıg bı Krais nıp nın udagpal gau manö kub anıbu nınlö?

² Hon Krais nıbi bı nıpe, hainö nıbi bı ram mınöŋ ıı i gau gau magöŋhalö kalıp manö kub

* **5:11:** 2De 3:6; Dai 3:10

* **5:12-13:** Dud 13:5; 17:7

hagun ud asiknabun. Pen kale nıbi bı ram mınöŋ it i magöŋhalö manö kub haggim ud asiknabim u, kale nıbi bı kale ke rımnab manö mıdnıg gab u nıŋmim hag ud asiknabim. *

³ Hon hainö ejol gau kalıp abe manö kub hagun ud asiknabun. Anıb u, mınöŋ naböŋ it i manö mıdnab u, ke hagun.

⁴ Krais nıbi bı nıpe gau, kale manö kub ud asikep bı kub rımnab nıŋöm, Krais manö nıŋ udagal a göm, kalıp gası mıŋör nıŋbal. Anıb u, manö kub rımnab mıdainım, kale ai gınıg bı kub anıb gau arbim?

⁵ Manö hagabin anıbi, kalöp nable gınım a gem hagabin. Kale ke bı gası aij nıŋöb bı ap, Krais nıbi bı aŋ hon aui manö kub hagno nıŋrım bı ap mıdagöp a gıŋim akan

⁶ Anıb unbö rö nöŋ gıbeŋ u aij. Pen kale unbö rö gagım. Krais nıŋ udöp nımam ap urak, Krais nıŋ udöp nımam nıpe ke dam Krais nıŋ udagpal nıbi bı gau mıdpal aŋ au manö kub hagpal.

⁷ Pen kale Bı Kub Jisas nıŋ udpım rımnab urakmim, nañın namam kale ke rımnab dam manö kub hagım u nıŋem nıŋbın, kale Bı Kub Jisas nıŋ udpal nıbi bı gıpal rö gagabım. Bı Kub Jisas nıŋ udpım nañın namam rımnab kalöp gı naiŋ gaiöl u, arö gınabım u aij; urakmim kalıp dam manö kub hagnabım u aij wasö. Bı Kub Jisas nıŋ udpım nañın namam rımnab nan kalöp tıŋ gı u daiöl u, arö gınabım u aij; urakmim kalıp dam manö kub hagnabım u aij wasö.

⁸ Pen kale ado gımim, urakmim, Bı Kub Jisas

* 6:2: Rep 3:21

nɪŋ uɔpɪm naŋɪn namam kale ke rɪmnap nan kalöp ɬɪp gɪ uɔpɪm. Kale urakmim Bɪ Kub Jisas nɪŋ uɔpɪl naŋɪn namam kale ke rɪmnap kalɪp gɪ najj gɪpɪm.

⁹ Pen kale nɪŋ aij gɪmɪm. Nɪbɪ bɪ gɪ najj gɪmɪdal gau, God kalɪp dam ram aij nɪpe laŋ ud aragnab. Nɪŋ aij gɪmɪm, dui gagmɪm. Nan yɪharɪŋ gau god hon a göm sabe göm gɪmɪdal nɪbɪ bɪ gau; nɪbɪ sɪ bɪ sɪ göm gɪmɪdal nɪbɪ bɪ gau; bɪ nɪbɪ aip wasö bɪ ap nöp aip gɪ ajöm gɪmɪdal bɪ gau; God kalɪp dam ram aij nɪpe laŋ au ud aragnab. *

¹⁰ Nɪŋ aij gɪmɪm. Nan sɪ uɔmɪdal nɪbɪ bɪ gau; pör nöp nan aij rɪmnap halö udun a gɪ gasɪ nɪŋmɪdal nɪbɪ bɪ gau; nɪbɪ bɪ ñɪg wain ñɪg klö iru ñɪŋöm hauɬ alö gɪmɪdal nɪbɪ bɪ gau; nɪbɪ bɪ rɪmnap kalɪp manö najj manö pɪral hagmɪdal nɪbɪ bɪ gau; nɪbɪ bɪ rɪmnap nan kale pɪɬɪ gɪ uɔmɪdal nɪbɪ bɪ gau; God kalɪp magöŋhalö dam ram aij nɪpe laŋ ud aragnab. U nɪŋ aij gɪmɪm, dui gagmɪm.

¹¹ Kale rɪmnap nöɔ anɪg rö gɪ mɪɔmɪɔɪm. Pen Bɪ Kub Jisas Krais hanɪp a göm uma u me, God hon Ana nɪpe u apöm, nan sɪ nan najj gac kale u ɬɪk gɪ yuöm, kalöp God nɪp wög gep nɪbɪ bɪ ke löm, nɪbɪ bɪ asɪŋ mɪɔdagöp mɪɔpɪm a ga. *

¹² Kale rɪmnap hagpɪm, “Yad nan nɪhön gɪnam a gɪnabɪn u gɪnabɪn; u manö mɪɔdagöp,” a gɪpɪm. Anɪg hagpɪm u pen adö rɪmnap geɪnabɪn yɪp nan aij ap gɪ ñagnab. Kale hagpɪm, “Yad nan nɪhön gɪnam a gɪnabɪn u gɪnabɪn; u manö mɪɔdagöp,” a gɪpɪm. Anɪg hagpɪm u pen yad adö rɪmnap

* **6:9:** Gal 5:19-21; Ep 5:5; Rep 22:15 * **6:11:** Dai 3:3-7

gem, gı̄ dam dam mı̄dö mı̄dö yad bı̄ nagı̄man
rö mı̄dem, adö anı̄bu nȫp gası̄ nı̄nem gı̄nabin;
yı̄harı̄n mı̄deinam rö lagnab. Anı̄b u nı̄nem, yad
anı̄g gȫl gagnabin. *

¹³ Kale rı̄mnap pen hagpim, “Hanı̄p mudun
mı̄döp u me, nan ñı̄nöl gı̄ nȫp mı̄deinabun,” a
gı̄pim. Anı̄g hagpim u pen God gȫ mudun u abe,
nan anı̄b gau abe pı̄s gı̄nab. God nı̄bi bı̄ hañ
romanı̄ kale gı̄ la u, nı̄bi si bı̄ si gȫl a gȫm gı̄ laga.
Hañ romanı̄ klö kale u, Bı̄ Kub nı̄p wög gȫl gı̄
mı̄dmim a gȫm ga. Bı̄ Kub nı̄pe nȫp hañ romanı̄
kalöp nan ñı̄mı̄döp. *

¹⁴ God klö nı̄pe u nȫp gȫ me, Bı̄ Kub uraka. Klö
nı̄pe u nȫp gȫ me, hon u rö nȫp uraknabun. *

¹⁵ Nı̄n aij gı̄mim. Kale Kraıs aip jı̄m ñöl mı̄dpim
u, ñı̄n kı̄d ma kı̄d nı̄pe ke u mı̄dpim. Kraıs hañ
romanı̄ nı̄pe u, bı̄ si udep nı̄bi aip jı̄m ñagnı̄m,
wasö yabı̄! *

¹⁶ God Manö u, Mosıs adı̄n ap kalı̄ kłı̄n rı̄köm
haga, “Bı̄ nı̄bi udöm aip jı̄m ñöl mı̄deinabil u, kale
mı̄hȫn hañ romanı̄ añı̄ ap nȫp mı̄deinabil,” a ga.
Anı̄b u rö, bı̄ an nı̄pe bı̄ si udep nı̄bi ap ud aip
jı̄m ñöl mı̄deinab u, kale mı̄hau hañ romanı̄ añı̄
ap nȫp mı̄deinabil. *

¹⁷ Pen nı̄bi bı̄ an Bı̄ Kub aip jı̄m ñöl mı̄deinab u,
ana nı̄pe Bı̄ Kub Ana nı̄pe aip jı̄m ñöl mı̄deinabil.
*

¹⁸ Nı̄bi si bı̄ si gagmim. Nı̄bi bı̄ nan si nan naij
rı̄mnap gı̄naböl gau, hañ romanı̄ hȫn adö gı̄naböl,

* **6:12:** 1Ko 10:23 * **6:13:** 1De 4:3-5 * **6:14:** Ro 8:11; 1Ko
15:20; 2Ko 4:14 * **6:15:** Ep 5:30 * **6:16:** Mad 19:5 * **6:17:**
Jon 17:21-23; Ro 8:9-11

pen nîbi si bî si gî naböl gau hañ roman kale ke gî naj gî naböl.

¹⁹ Nîj aij gîmim. God nîpe Ana U† u yuö apöm, añ kalöp dan mîdöp. Hañ roman kale u Ana U† ram raul nîpe mîdep u. Anîb u, ke gasî nînbun rö gun a gun gasî u nîjagun. Hañ roman gasî rîmîd mîdmagö kale nan kale wasö. God nîpe kalöp rau adog uda.

²⁰ Krais nîpe nan aij yabî yuöm kalöp rau adog uda. Anîb u me, hañ roman kale gau gî aij göl gî mîdpe nîjöl gî, God nîjö, nîp aij gî nîm; nîbi bî gau nîjöm God nîp aij a göl. *

7

Ber mîhau hañ roman kale añî ap mîdöp

¹ Yîp köp kalî klîñ rîkmim manö hagpe u, kalöp pen hagnîg gabin. Bî gau nîbi udagnaböl u aij.

² Pen nîbi si bî si gîpal u naj göp rö, bî gau nîbi kale ke udöm mîdeinaböl u aij; nîbi gau bî kale ke udöm mîdeinaböl u aij.

³ Pen anîg gî mîdöl gî, nîbi gî nîg a gainîm u, nugmul yau a gî nîm. Nugmul nîpe gî nîg a gainîm u, nîbi nîpe u rö nöp yau a gî nîm.

⁴ Nîbin hañ roman u nan nîpe ke wasö; nugmul aip nan kale jîm ñöl. Nugmul hañ roman u u rö nöp nan nîpe ke wasö; nîbin aip nan kale jîm ñöl.

⁵ Anîb u, nugmul hagö, nîbin wasö gagnab. Nîbin hagö, nugmul wasö gagnab. Yau nöp gîmil gîmil. Pen God nîp gasî añî nîjul, sabe göl gî nöp mîdaiul a gîmil, manö hag adö añî ap lîmil, ñî nî rîmnap yîharîj mîdmil, God nîp sabe göl

* 6:20: 1Ko 7:23; 1Pi 1:18-19

gî mîdeinabil. Hainö kauyan gînabil. Wasö u, yîharîŋ mîdeinabil rö, gasî rîmnap nîŋmil gîlô arö, Seden kalöp ap udö, ap lug pakmil rö löp.

⁶ Pen kale ber ñîŋ rîmnap yîharîŋ mîdmil, God nîp sabe gî mîdmil, u hagagabin. Pen kale ke ber mîhau manö hag adö añî ap lîmil, ñîŋ rîmnap yîharîŋ mîdul, God nîp sabe gî mîdaiul, a geinabil u, u manö mîdagöp, a gem hagabin.

⁷ Gasî yad nîŋbin u, nîbi bî magöŋhalö yad yîharîŋ mîdpin rö mîdaimim u aij. Anîg göl gasî nîŋbin u pen God gasî nîpe ke nîŋöb rö, hanîp nan aij ke ke ñöb. Nîbi bî rîmnap nan aij ap ñö, adö rîmnap ke gîpal; pen nîbi bî rîmnap nan aij ap ke ñö, adö rîmnap ke gîpal. Anîg rö, kale magöŋhalö yad yîharîŋ mîdpin rö mîdaimim a gem hagagabin.

⁸ Pen nîbi praj bî praj mîdpim gau abe, nîbi palpal gau abe, yad yîharîŋ mîdpin rö mîdeinabim u aij.

⁹ Pen nîbi bî rîmnap yîharîŋ mîdöm, si gun a göm gasî u nöp auö, mîd aij gagnaböl. Anîg gainîm u, bî gau nîbi kale ke ke udöl, nîbi gau bî kale ke ke udöl. Wasö u, aŋ kale yan mab rö inö, mîd aij gagnaböl. *

¹⁰ Bî ber bî gau, kalîp manö ap hagnîg gabin. Pen yad nöp wasö; Bî Kub u manö nîpe. Nîbi gau nugmul bî kale arîk aragmim. *

¹¹ Pen rîmnap arîk araiöl u, bî hain nîbö udagöl; yîharîŋ nöp mîdaiöl. Bî udnîg, am nugmul kale nöd nîbö u nîp kauyan udöl. Kale

* 7:9: 1Di 5:14 * 7:10: Mad 5:32; 19:9

bî gau u rō nöp, nabin bî kale u rō nöp hag yuagmim.

¹² Pen kalöp nîbi bî rîmnap gau manö ap hagnîg gabin. Pen Bî Kub manö nîpe u udem, kalöp hagagabin; gasî yad ke nîñbin rō u kalöp hagabin. Pen bî ap, nîpe nîbi Krais nîp nîñ udagöp nîbi ap udöl gî mîdeinabil u, nîbi anîbu, nugmul aip mîdaiul, a geinab u, nugmul nîpe, nîbi Krais nîp nîñ udagöp a göm, asî masî göm hag yuagnab.

¹³ Pen nîbi ap, nîpe bî Krais nîp nîñ udagöp bî ap udöl gî mîdeinabil u, bî anîbu, nîbin aip mîdaiul, a geinab u, nîbin nîpe, nugmul Krais nîp nîñ udagöp a göm, asî masî göm arîk aragnab.

¹⁴ Nîbi Krais nîp nîñ udöp u me, bî Krais nîñ udagöp bî nîpe u nîbin aip jîm ñöl mîdlö, God nîñö, nîbin u abe nugmul u abe nîbi bî nîpe ke mîhön mîdpil. Pen bî Krais nîp nîñ udöp u me, nîbin Krais nîñ udagöp nîbin nîpe u nugmul aip jîm ñöl mîdlö, God nîñö, nugmul u abe nîbin nîpe u abe nîbi bî nîpe ke mîhön mîdpil. Wasö u, ñî pai kale gau nîbi bî Krais nîñ udagpal ñî pai rō lîblap. Pen nap kale aka nîme kale Krais nîp nîñ udpal rō, God u rō nöp nîñö, ñî ñî pai nîpe ke rō mîdpal.

¹⁵ Bî ber bî udöl mîdpal gau, nugmul nöp Krais nîp nîñ udöm mîdö, nîbin nîpe Krais nîp nîñ udöm mîdageinab u nîpe klö göm nugmul nîpe nîp arîk arnîg gainîm u, nugmul nîpe, nîbi yad a göm, ud rîbîkagnîm; yau a gö, arnîm. Wasö u, pen pen gîmil mîd aij gagnabil. Pen nîbi u Krais nîp nîñ udöm mîdö, nugmul nîpe Krais nîp nîñ udöm mîdageinab u nîpe klö göm nîbin nîpe nîp

arık arnıg gainım u, nıbin nıpe, bı yad a göm, ud rıbıkagnım; yau a gö, arnım. U manö mıdagöp. Wasö u, pen pen gımıl mıd aij gagnabil me. God agamıj mıd aij gılan a göm hanıp udöp. *

¹⁶ Pen kale nıbi gau, Krais nıp nıñ udpım u, nagamul Krais nıñagöp u aip mıdmıl, nıpe Krais nıñ udnım rö löp. Pen kale nugmul bı gau, Krais nıp nıñ udpım u, nabin Krais nıñagöp u aip mıdmıl, nıpe Krais nıñ udnım rö löp. *

¹⁷ Nıbi bı Krais lau adö mıdpal ram gau magöñhalö kalıp pör hagnıdın, “Kale ke nıñön nıñön gımım rö mıdaıbe, God kalöp wıñ alöm uda u, adö anıbu nöp mıdaimım,” a gımıdın.

¹⁸ Bı hañ hadö rıb gı dö gıla ap, hainö God nıp wıñ alöm udnab u, nıpe anıg göl mıdpın a göm gası iru nıñagnım. Pen bı hañ rıb gı dö gagla ap, hainö God nıp wıñ alöm udnab u, yıp hañ rıb gı dö gagal a göm gası u nıñagnab; nıp hañ rıb gı dö gagöl.

¹⁹ God nıpe nıñö, bı hañ rıb gı dö gıpal aka rıb gı dö gagal u, u nan yıharıñ yabıtı; God hagö nıñun gınabun u, u nan kub yabıtı. *

²⁰ Kale ke nıñön nıñön gımım rö mıdaıbe, God kalöp wıñ alöm uda u, adö anıbu nöp mıdaimım.

²¹ Kalöp rımnab bı rımnab rauöm dam wög kale u hag lılö, pe u udagmım, hagnal hagnal rö gımım, nagi wög rö gıpım. Pen God kalöp wıñ alöm udö nıbi bı nıpe mıdpım u, nagi wög rö gıpım u arık arun a gımım gası u nıñagnım. Pen

* **7:15:** Ro 14:19 * **7:16:** 1Pi 3:1 * **7:19:** Ro 2:25; Gal 5:6; 6:15

hainö arö gîmim yîharîŋ mîdmim rō lainîm u, arö gîmim yîharîŋ mîdaimim.

22 Nîbi bî an an, bî rîmnap rauöm dam wög kale u hag lîlō, pe udagmim, hagpal hagpal rō nöp nagî wög rō gîmim gî mîdpe, hainö Bî Kub kalöp wiñ alöm, nan aij yabîl yuöm, kalöp rau adog udō, nîbi bî nîpe ke mîdpim. Pen nîbi bî an an, bî rîmnap hagpal hagpal rō nöp nagî wög rō gîmim gî mîdagpe, hainö Bî Kub kalöp wiñ alöm, nan aij yabîl yuöm, kalöp rau adog udō, nîbi bî nagî wög gep nîpe ke mîdpim. *

23 Krais nîpe nan aij yabîl yuöm kalöp rau adog udō, nîbi bî nîpe mîdpim. Anîb u, nîbi bî rîmnap nagî wög gep nîbi bî kale mîdaiun a gîmim gasî u nîŋagmim.

24 Anîb u, añ mam bî. Kale ke nan nîhön nîhön gîmim rō mîdaipe, God kalöp wiñ alöm uda u, adō anîbu nöp mîdaimim.

25 Pen nîbi udmim aka nîbi udagmim, manö hag nîŋbe u hagnîg gabin. Manö anîbi Bî Kub u hagö nîŋem kalöp hagagabin. Pen nîpe yîp mög nîŋöm udöm wög ke hag la rō, gasî nîŋ aij gem kalöp manö hagnîg gabin anîbi, manö nîŋö a gîmim nîŋmim.

26 Nîbi bî Krais nîp nîŋ udpun uri mîŋör udun uŧham mîdnabun u, mîdpim rō nöp mîdaimim u aij.

27 Kale bî nîbi halö mîdpim gau, nîbi hon gau arö gun yîharîŋ mîdaiun a gîmim gasî u nîŋagmim. Pen kale bî nîbi halö mîdagpim gau, nîbi udun a gîmim gasî u nîŋagmim.

* 7:22: Plm 16; 1Pi 2:16

²⁸ Pen kale bi gau, nibi udnabim u, nan si nan naij gagnabim. Kale nibi praj gau, bi udnabim u, nan si nan naij gagnabim. Udmim uṭham mɨdaimim a gem gasi u niŋem kalöp hagabin.

²⁹ Añ mam bi. Mɨdpun ñin i mɨlö padö mɨdagnab. Kale nibi halö mɨdpim bi gau, nibi halö bi mɨdagpim rö mɨdaimim.

³⁰ Miṭöŋ gipim nibi bi gau, miṭöŋ gagep nibi bi rö mɨdaimim. Miñ miñ gipim nibi bi gau, miñ miñ gagep nibi bi rö mɨdaimim. Nan raubim nibi bi gau, nan mɨdagöp nibi bi rö mɨdaimim.

³¹ Mɨnöŋ naböŋ iṭ i nan gau udmim gipim nibi bi gau, gasi adö añi anibu nöp niŋmim gagemim. Mɨnöŋ naböŋ iṭ i ke hain nibö linab ñin u söl mɨdöp. *

³² Yip aij göp u, kalöp marö kub ganim. Bi nibi udagpal gau, Bi Kub nip gasi niŋöm, nan nihöŋ ginö, Bi Kub nip aij ginab a göm, gasi u niŋnaböl.

³³ Pen bi nibi udpal gau, nihöŋ ginö, nibi yad u nip aij ginim a göm, nan mɨnöŋ naböŋ iṭ i gasi kub niŋöm gö arnab.

³⁴ Anig gö, nipe gasi mihöp niŋnab. Pen nibi bi udagöp u, Bi Kub nip nöp gasi añi nöp niŋnab. Hañ roman gasi rimid mɨdmagö yad magöŋhalö Bi Kub nip nöp ñem, nip mɨdmagö lem, wög ginam a göm, gasi u nöp niŋnab. Pen nibi bi udpal gau, nihöŋ ginö, bi yad u nip aij ginim a göm, nan mɨnöŋ naböŋ iṭ i gasi kub niŋöm gö arnab.

³⁵ Manö hagabin anibi, kalöp wihö gem gagabin; kalöp gasi niŋem, Bi Kub nip añi nöp

* 7:31: 1Jn 2:17

gasi nîṇöl gî, mîdmagö löl gî mîdaimim a gem hagabin.

³⁶ Pen bî ap yîharîṇ mîdö, nîp nîbi dap ñîlö, yad bî wasöke mîdeinabin a göm, mîd damöm, hainö nîbi anîbu nîp nîṇöm, nîpe mîd aij gagöp, a göm, nîp mög nîṇöm udnabin a gî nab u, udnîm. Manö mîdagöp. Nîpe nan si nan naij ap gagnab. Nîbi udnab u aij.

³⁷ Pen bî ap yîharîṇ mîdö, nîp nîbi dap ñîlö, yad bî wasöke mîdem mîd aij gî nababin a göm, gasî adö anîbu nöp klö gî nîṇ damöm, nîbi udagnabin a gî nab u, udagnîm. Manö mîdagöp. Nîpe u rö nöp gî aij gî nab. Nîbi udagnab u aij.

³⁸ Anîb u, nîbi dap ñîlö, udnîm u, gî aij gî nab. Pen nîbi dap ñîlö, udagnîm u, gî aij yabîl gî nab.

³⁹ Nîbi gau, nugmul kamîṇ mîdeinab u, aip mîdeinabil. Umnab u me, am bî hainö udnabin a gî nab u, udnab; gasî nîpe. Pen udnîg gî nab u, Bî Kub lau adö mîdöp bî ap nöp udnab. *

⁴⁰ Pen gasî yad nîṇbin u, nugmul umö, nîbi yîharîṇ adu mîdpal rö mîdainîm u aij. Nîpe ñîñî löl gî mîdöm, mîd aij gî nab. Yad gasî nîṇbin, God Ana nîpe yîp gasî ñö nîṇöl gî kalöp manö anîbi hagabin.

8

“Nan pak god pîral wîp haj nan gau sabe gîpal u ñîṇun aka wasö?” gîla

¹ Pen nîbi bî nan pîral wîp haj nan gau sabe gîpal gau, nan ap dap pak nan pîral anîb gau kalîp sabe gî ñeinaböl u, ñîṇun aka ñîṇagun a

* 7:39: Ro 7:2-3

gimim yip hag niñbim u, kalöp pen hagnig gabin. “Hon niñbi bi magöñhalö gasi ke ke midöp,” a gipim u, niñö nöp haggim. Pen gasi rimid hon ke niñun, niñ aij gipun a ginabun u, hib hon ke hagno adö arnim rö löp. Pen niñbi bi gau kalip midmagö linabun u, klö rimnap halö udun, Krais haga rö nöp gi aij gino arnab. *

² Pen hon gasi niñeb midpun a gipal niñbi bi gau, yiharinj adö adö nöp niñöm anig haggal. *

³ Niñbi bi God nip midmagö libal gau, God nipe kalip niñöb.

⁴ Pen niñbi bi nan ap dap pak nan piral anib gau nip sabe gi ñeinaböl u, ñinjun aka ñinjagun? Pen hon niñbun, nan piral sabe gipal anib gau nan niñö wihö, u nan yiharinj. Hon niñbun, God añi nöp midöp. *

⁵ Niñbi bi rimnap, god iru nöp, bi kub iru nöp kumi kabö adö lanj abe minöñ naböñ il i abe midpal, a göm gasi u niñbal.

⁶ Pen God hon u añi yabit midöp. Nipe Bapi hon nan gau magöñhalö gi lö midöp. Nipe midö niñöl gi me, hon midpun. Bi Kub Jisas Krais u, u rö nöp añi nöp midöp. Nipe midö me, God nan gau magöñhalö gi lö midöp. Nipe midö niñöl gi me, hon midpun. *

⁷ Pen niñbi bi rimnap manö anibu niñaggal. Nagi adö u aij, nagi adö u naij, a göm niñ aij gaggal. Anib u, god piral gau nip nan pak sabe gi ñibal nan u niñöm, niñhön ginig god piral ñibal nan niñbun a göm gasi iru niñnaböl.

* 8:1: Ap 15:29

* 8:2: Gal 6:3

* 8:4: Gal 4:8; Dud 4:39; 6:4

* 8:6: Ep 4:5,6

8 Pen nan asi masi ginabun aka hałowalo ñiñnabun u, God niñö, manö midagöp.

9 Pen kale nibi bi niñ aij gipim gau, nan ap ñiñno, añ mam hon niñ aij gagal gau niñöm ap lug paköl rö löp a gimim gasi u niñöl gimim nan ñiñmim. *

10 Niñhön ginig: kale nibi bi niñ aij gipim gau, am god piral sabe gipal ram raul migan u ammim, nan ñiñbe, nañin namam niñ aij gagal gau, ap kalöp niñöm, kale u rö nöp ñiñöl rö löp.

11 Anib u, kale niñ aij gipun a gimim gipe, nañin namam Krais udnabin a göm uma ap gasi mlö löl göm u rö nöp nan anibu niñöm, ap lug paknab. *

12 Kale anig geinabim u, adö anibu nöp nañin namam kale gau niñöm, adan aij mai, adan naij mai, niñ aij gagnaböl. Anib u, kale nañin namam gau kalip nan si nan naij gimim, Krais nip nan si nan naij ginabim.

13 Anib u, nan ñiñeb rimnap ñiñnö, añ mam ap niñöm ap lug pakeinab u, yad nan yuö rimnap ñiñagnabin; yiñharin hañ maj nan ñiñem umnabin. *

9

Pol pe udagmidöp u nip aij ga

1 Yad Jisas manö ud arep bi ap midpin. Yad Bi Kub hon Jisas nip amgö yad ke niñnö. Kale Bi Kub nibi bi nipe midpim u, yad Bi Kub nip wög gem, manö aij nipe u hag ñainö, niñ udmim me, nibi bi

* 8:9: Ro 14:13-15; Gal 5:13

* 8:11: Ro 14:15,20

* 8:13: Ro

14:21

nipe mîdpim. Anîb u, nan ap yîp adan wamagöp.
*

² Yad Jisas manö ud arep bî ap mîdpin u, pen nîbi bî rîmnap yîp nîñöm, Pol Jisas manö ud arep bî ap mîdöp, a göm nîñagnaböl. Pen gasî yad nîñbin, kale nîbi bî gau, nîñö nöp Pol Jisas manö ud arep bî ap mîdöp a gîmim nîñbim. Nîbi bî gau pen, kale Bî Kub nîbi bî nipe mîdpim u nîñeinaböl u, nîñö nöp Bî Kub nipe ke Pol manö nipe ud arep bî ap hag lö mîdöp, a gînaböl. *

³ Nîbi bî rîmnap yîp manö kub hagpal gau kalîp, pen anîg hagabin.

⁴ Kalöp wög gî ñîbin u rö, pen nan magö udnam rö lagöp akan *

⁵ Wög kalöp gîpin rö, yad pen nîbi Jisas nîp nîñ udöp ap udem, dam Jisas manö aij hag ñî ajöl gî, nan ñîñul rö lagöp akan Bî Jisas manö ud arep bî rîmnap abe, Bî Kub nîmam hain nipe gau abe, Pida abe, pör nîbi kale gau halö dam, Jisas manö aij hag ñî ajmîdal.

⁶ Aka Banabas hol mîhön nöp mani wög gul nan ñîñnabul?

⁷ Bî ami gau wög gîpal rö, nan kale ke ulhai nîñagpal. Kalîp nan ñîlö ñîñbal. Bî wain wög gî yîmbal gau, yîmbal rö, wain magö rîmnap ral dapöm ñîñbal. Bî kaj sipsip mukpal gau, mukpal rö, ci rîmnap udöm ñîñbal.

⁸ Manö hagabin anîbu nîñbe, nîbi bî gau gasî nîñbal rö nöp hagab a gînabim rö löp. Pen lo manö adö anîbu nöp hagab me.

* **9:1:** Ap 22:17-18; 26:16; 1Ko 15:8-9

* **9:2:** 2Ko 3:2-3

* **9:4:**

Luk 10:8

⁹ God Manö u, Mosıs adıñ ap kalı kññ rıköm haga,

“Kale kaj kau gau pañıd dapim,

wid hon abhib jaklö,

magö u ke löm, cög u ke löm gañ a gımim

dap lıbe wög gılö niñöl gi,

maj mıgan kale u nagı lı rıbık gagmim.

Wög gınaböl rö rımnap ñıñnaböl,” a ga.

Pen God niñe kaj kau gau gası niñöm manö anıbu hagaga. *

¹⁰ Hanıp niñi bi gası niñöm haga. Niñi bi wög klö yabıl göm wög yımbal gau, niñi bi wög klö göm nan ral daubal gau, wög gıpal rö kalıp rımnap ñılö niñöl gi, aij a gö niñöl gi wög göl a ga. *

¹¹ God manö hagöp nan aij u mıdmagö añ kalöp dañ yımbun u rö, kale pen nan mınöñ naböñ it i mıdöp rımnap hanıp ral dap ñınabim u aij. *

¹² Pen bi rımnap kalöp manö aij u hag ñılö, mani nan gau ñıbim rö, Banabas hol bi mıhau kalöp pör hag ñımıdul u, halıp bi ñagnabim akan

Pen kalöp hag niñblop, mani nan gau udblop, pen niñi bi rımnap niñöm hagblap, “Mani nan a gi asıb göl gi ajabil u, pen pıral lımil, ‘Krais manö aij u hag ñı ajabul,’ a gıpil,” a gıblap. Anıg rö anıbu niñul, Krais manö aij u niñagnaböl rö löp, a gul, mani nan kale gau udagul. Mani hol ke wög gul, nan rau niñöl gul, Krais manö aij u hag ñı ajpul. *

¹³ Pen kale niñbim: bi God sabe gep ram raul mıgan wög gıpal gau, nan God niñ dap ñıbal gau

* **9:9:** Dud 25:4; 1Di 5:18

* **9:10:** 2Di 2:6

* **9:11:** Ro 15:27

* **9:12:** Ap 20:34; 2Ko 11:9

rɪmnap udöm ñiŋbal. Bɪ God wög göl gɪ, yaur wal bɪd adö pak sabe gɪpal gau rɪmnap udöm ñiŋbal.
*

¹⁴ Anɪb unbö rö nöp, Bɪ Kub hagö, manö aij nɪpe hag ñɪnaböl nɪbi bɪ gau, kalɪp pen nan kale Bɪ Kub nɪp ñeb rɪmnap ñeinaböl, dam nan ñiŋeb nan kale gau rauöm, mɪd aij göl gɪ wög anɪbu geinaböl. *

¹⁵ Pen kalöp Krais manö aij u hag ñɪ ajnö uɖpim rö, mani nan ñiŋeb kale rɪmnap udagpin u yɪp aij yabɪl göp. Mɪñi köp kalɪ kɪñ rɪkabin i, nan kale rɪmnap uɖnam a gem hagagabin. Wasö yabɪl! Mani yad ke wög gem, nan rau ñiŋnabin; wasö umnabin. Yad nan kale rɪmnap udagnabin.

¹⁶ Pen manö hag ñɪ ajmɪdin anɪbu, gasɪ yad ke hag ñɪ ajagmɪdin. Wög Bɪ Kub nɪp gɪmɪdin anɪbu, nɪpe ke gɪmön a ga rö nöp gɪmɪdin; gasɪ yad ke nɪŋem gagmɪdin. Anɪb u, yad Jisas manö aij u arö gɪnam rö lagöp; hag ñöl gɪ nöp mɪdeinabin. *

¹⁷ Gasɪ yad ke nɪŋem Jisas manö aij u hag ñɪbnep, yad nan aij rɪmnap uɖbnep. Pen gasɪ yad ke wasö, Bɪ Kub hagö, manö aij nɪpe hag ñəbin u rö, yad yɪharɪŋ wög yɪp hag la u gabin.

¹⁸ Anɪb u, yad nan aij udagem, kalöp yɪharɪŋ hag ñɪmɪdin u, yad nan nɪhön nɪhön pen uɖnam? Pen uɖmɪdin u, mani nan rɪmnap udagem, Jisas manö aij u hag ñɪnö, nɪbi bɪ gau kale nan rɪmnap ñagöm, yɪharɪŋ manö aij anɪbu nɪŋöm, Jisas nɪp nɪŋ uɖnaböl, a gɪ gasɪ u nöp nɪŋmɪdin; pen yad uɖmɪdin me u.

* **9:13:** Dud 18:1-3

* **9:14:** Mad 10:10; Luk 10:7; Gal 6:6

* **9:16:** Jer 20:9

19 Yad, bɪ rau dap lɪlō, nagi wög gɪpal rō bɪ ap mɪdagpin u pen nɪbi bɪ iru nöp God lau adö mɪdeilan a gem, nɪbi bɪ ram mɪnönj ke ke gau mɪdpal magönhalö kalɪp nagi wög gep bɪ ap rō mɪdpin.

20 Juda kai mɪdpal an u amem, Krai manö aij u hag ñɪnō nɪŋ udlan a gem, kale gɪmɪdal adö u nöp gɪmɪdin. Yad lo Moŋs kalɪ kliñ rɪkōm haga anɪbu nɪŋem hain gagabin u pen Moŋs kalɪ kliñ rɪka lo anɪbu hain gɪpal nɪbi bɪ gau mɪdpal an u amem, Krai manö aij u hag ñɪnō nɪŋ udlan a gem, yad lo manö anɪbu u rō nöp hain gɪmɪdin. *

21 Pen nɪbi bɪ lo manö u nɪŋagpal an u amem, Krai manö aij u hag ñɪnō nɪŋ udlan a gem, nɪbi bɪ lo manö nɪŋagpal gau gɪpal rō gɪmɪdin. Pen anɪg gem, haŋōwaŋö göl gɪ God lo manö u arö gagpin; Krai lo manö u hain gɪmɪdin.

22 Nɪbi bɪ Krai nɪŋ ud pɪdönj gagal an u amem, Krai manö u hag ñɪnō nɪŋ udlan a gem, manö kal manö klō wasö, manö hain nöp hag ñɪmɪdin. Anɪb u, nɪbi bɪ ke ke mɪdpal rō, rɪmnap Krai nɪp nɪŋ udlö, kalɪp ud kamɪŋ yunɪm a gem, kalɪp aip mɪdem, kale gɪmɪdal rō nöp gɪmɪdin. *

23 Gɪmɪdin anɪbu, Krai manö aij u hag ñɪ aij gɪnō, nɪbi bɪ nɪp nɪŋ udlö, nɪpe kale aip yad aip ud kamɪŋ yunab, a gem, anɪg gɪmɪdin.

Klō yabɪl gɪno areinab me, mɪd aij yabɪl gɪnabun

24 Kale nɪŋbim: nɪbi bɪ resɪs gɪpal gau iru nöp resɪs gɪpal, pen bɪ añɪ ap nöd amjaknab u nöp nan

* 9:20: Ap 21:20-26 * 9:22: 2Ko 11:29

aij udnab. Anib unbö rö, kale u rö nöp klö gımım, adan dip am aij gımım, nan aij udnabım.

²⁵ Nibi bi resıs göm, nöd amjakun a göm gası u niñbal gau, ası ması gı aij göm, pör klö göm eksais gı dam dam, hainö resıs gınaböl. Usajıl bad pör mıdep wasö u, nan pro nöp udun a göm, anıg gıpal. Pen hon usajıl bad pör mıdep udun a gun, anıg gıpun. *

²⁶ Anib u me, yad resıs gımıdın u, ke gau niñagpin; adan arnıg gıpin mıgan u nöp niñem, dip nöp gem armıdın. Pen bi yıharıñ hałpi ñöm pen pen pakpal gau, hałowałö pakagpal, niñ aij göm pakpal rö u gıpin.

²⁷ Pen yad hañ romanı gası rımıd yad ke klö kal gem eksais gı aij gımıdın. Anıg gem, nibi bi gau kalıp Jisas manö aij u hag ñınö, Jisas niñ udöm nan aij udlö, yad u rö nöp abe nan aij udnam, a gem, anıg gınö armıdöp. *

10

Apıs bac bi gau gıla u hauł gagun

¹ Pen añ mam bi. Apıs bac ilaı hon gau aiud u hauł gagmım. God kumi bad rö löm, kalıp rarö rauöm abad mıdö, magöñhalö kamıñ arla. Kale ñıg solwara Atı a gal aula u, God nıpe gö, ñıg anıbu lıı gı lap lap arö, magöñhalö böñ lai kamıñ aula. *

² Kale magöñhalö Mosıs aip jım ñöl mıdöm, kumi bad au abe, ñıg solwara au abe, ñıg pakla.

* **9:25:** Plp 3:14; 2Di 4:7-8; 2:4-5 * **9:27:** Ro 8:13; 13:14 * **10:1:** Eks 13:21-22; 14:22-29

³ Nibi bi anib gau magöjhalö, God ñim+döp nan u ñiñmidal. *

⁴ Nibi bi anib gau magöjhalö, God ñig ñim+döp u ñiñmidal. God kabö ap ña, kalöp aip areia niñöm ñig anibu kabö an au nibö auö ñiñmidal. Kabö anibu me Kraiis nö. *

⁵ Pen God nipe nibi bi anib gau ñiñi laga. Nipe kal juöm kalip al pak lö, wip mlö iru nö ram minöj kabö nö an gau hij gi lug ara. *

⁶ Pen apis bac itan bi gau anig ga u, God hanip nibi bi hainö yag daula gau, bi nöd nibö pör midmagö gasi rimid kale nan si nan naij gau niñeila rö gagöl a göm ga. *

⁷ Apis bac itan bi gau rimnap nan piral gau sabe gi midmidal; kale u rö anig gagmim. God Manö u, Mosi adin ap kali klin rika manö anibu hadö niñbim: "Asiköm nan niñöl gi, ñig niñöl gi, urak kugom ral halpi ñöm gilö aröp," a gila. *

⁸ Pen rimnap nibi si bi si göl gi midmidal; u rö hon anig gagun. Nibi bi anib gau anig göl gö gilö arö niñöl gi, ñin añi ap dwedi dri dausan (23,000) nibi bi um hakla. *

⁹ Kale rimnap Bi Kub nip aleb aleb ñimidal; hon unbö rö gagun. Nibi bi anib gau anig geila u, God nipe gö re hauat gau kalip haua hadö umla. *

¹⁰ Kale rimnap God nip hag jumidal; kale u rö anig gagmim. Nibi bi anib gau anig geila u, God

* **10:3:** Eks 16:35 * **10:4:** Eks 17:6; Nab 20:11 * **10:5:** Nab 14:29-30 * **10:6:** 1Ko 10:11; Nab 11:4,34 * **10:7:** Eks 32:6
 * **10:8:** Nab 25:1-9 * **10:9:** Nab 21:5-6

ejol nîbi bî al pak lep u yuö apöm kalîp al pak la umla. *

¹¹ Pen God nîpe apis bac îlan bî gau anîg ga u, nîbi bî rîmnap gau nîñöm, gasî nîñ aij göm, anîg unbö rö gagöl a göm ga. Pen ga anîbu, God Manö u kalî kliñ rîköm hagla u, God hanîp nîbi bî hainö yag daula gau, Krais kauyan ado gî aunab a gun abad mîdpun ñîñ i, gasî nîñ aij göm, apis bac îlan bî gau gî naij gîla rö gagöl a göm, bî manö hagep nîpe gau kalîp gasî ñö, God Manö adîñ ap kalî kliñ rîkla. Hon God Manö adîñ anîbu amgö lî nîñun hadö nîñbun.

¹² Pen nîbi bî ke nîñ aij gîpun a gîpim gau, ap lug pakun rö löp, a gîmim, nîñ aij gîmim.

¹³ Nan si nan naij gun a gun gasî adö ke ke auöp u kalöp nöp gagöp; nîbi bî gau iru nöp kalîp u rö nöp anîg göp. Pen God nîpe nan nîhön nîhön hagnab u, hagnab rö nöp gîñab. Anîb u, kalöp abad mîd aij gö, Seden apöm, nan si nan naij göl a göm, kalöp gasî naij rîmnap ñeinab u, God nîpe gö, rapîñ gîñîm rö lagnab. Seden kalöp gasî naij rîmnap ñîñab u, God nîpe adan ap yameinab, adan anîbu arnabim ap lug pakagnabim.

Bred magö adîñ aîñ ñîñmîdun u me, hañ roman aîñ nöp mîdpun

¹⁴ Anîb u, nîbi bî nîñeb aij yad gau. Nan piral gau, nan yîharîñ gau, sabe gagmim.

¹⁵ Kale nîbi bî gasî rîmîd halö mîdpim u me, manö hagnîg gabin i, manö nîñö aka gîmim, kale ke nîñmim.

* **10:10:** Nab 16:41-49

16 Hon magum gun, ñig kap u udun, God nîp aij a gun ñîmîdun u, Krais hagape nîpe ñîmîdun. Pen bred magö ud jö gi ñîmîdun u, Krais hañ roman nîpe ñîmîdun. *

17 Hon nîbi bi iru nöp mîdpun u pen jîm ñöl mîdun bred magö adiñ añi ñîmîdun u me, hañ roman añi nöp mîdpun. *

18 Pen Juda kai gi pal u niñbim. Meme sipsip nan gau damöm, pak God nîp sabe gi ñîmîdal. Pen kale nöd gasi adö añi ap gasi niñöm, aip jîm ñöl meme sipsip nan anîbu pak sabe gi ñîmîdal; hainö nîbi bi anîb gau aip jîm ñöl adiñ rimnap ñîmîdal. *

19 Pen yaur wal nan gau god pîral nîp sabe gi ñîbal u, god pîral anîbu nan yabi hagagabin; u nan yi harîñ. Mînönj ap, mab ap, kabö gol ap udöm, kaj kau kaj kau pi ana ap gi löm, sabe gi mîdal nan pîral anîb gau, nan yabi a gem hagagabin; nan pîral anîb gau yi harîñ mînönj, mab adiñ, kabö gol adiñ nöp. *

20 Pen kalöp hagabin: nîbi bi God nîp niñagpal gau, nan pîral anîb gau sabe gun, yaur wal nan dap pak kabö bi adö u lun, a geinaböl u, kale kîjaki wip haj wip ana kabö adiñ mab adiñ yuaiu nan gau sabe göm pak mîdal; God nîp sabe gi pak agmîdal. Anîb u niñem, kale yaur wal nan kîjaki nîp sabe gi pak ñîbal yaur wal nan gau nîbi bi gau aip jîm ñöl ñîmîm, kîjaki kai aip jîm ñöl mîdeinabim a gem, kalöp manö anîbi hagabin. *

* 10:16: Mad 26:26-28

* 10:17: Ro 12:5

* 10:18: Lep 7:6

* 10:19: 1Ko 8:4

* 10:20: Dud 32:17; Rep 9:20

21 Krais nîbi bî nîpe aip magum gîmim, Bî Kub ñîg nîpe aip ñîŋmim, ammim kîjaki ñîg nîpe aip ñîŋmim rō lagnab; Bî Kub nan nîpe aip ñîŋmim, ammim kîjaki nan nîpe aip ñîŋmim rō lagnab. *

22 Anîg geinabim, Bî Kub nîp aleb aleb ñîmim gî nabim. Kale nîbi bî klō mîdagöp, Bî Kub bî klō yabî nîp anîg geinabim u, hanîp pen ilōn ñagnîm, a gîpim akanj *

23 Kale rîmnap hagpim, “Hon nîhōn nîhōn gun a gî nabun u, gî nabun; u manō mîdagöp,” a gîpim. Me pen adō rîmnap geinabun u, pen hanîp gî naij gî nab. Kale hagpim, “Hon nîhōn nîhōn gun a gî nabun u, gî nabun; u manō mîdagöp,” a gîpim. Pen adō rîmnap geinabun u, nîbi bî Krais lau adō mîdpal gau kalîp nan aij ap gî ñagnab. *

24 Hon ke mîd aij gî nabun a gun adō u nōp nîŋun gagun; nîbi bî rîmnap kalîp gasî nîŋun, kale mîd aij göl a gun adō u nōp nîŋun gun. *

25 Kale yaur wal nan pak dam maker laiöl u, kîjaki wîp haj nan gau pak sabe gî dap maker libal aka gîmim, gasî îru nîŋmim, kalîp hag nîŋagmim. Haŵwalō rau ñîŋmim.

26 Nîhōn gî nîg: God Manō u Depid nîpe adîŋ ap kalî klîŋ rîkōm haga, “Ram mînōŋ îl î abe, nan mînōŋ nabōŋ îl î mîdöp nan gau abe, magōŋhalō Bî Kub nan nîpe mîdöp,” a ga. *

27 Pen nîbi bî Krais lau adō mîdagpal rîmnap kalöp, “Aube nan nîŋun,” a gaiöl, ram kalîp arun

* 10:21: 2Ko 6:15-16

* 10:22: Dud 32:21

* 10:23: 1Ko 6:12

* 10:24: Ro 15:1-2

* 10:26: Sam 24:1

a gaibe u, gasi iru niηmim aragmim. Am kalip aip asiηkmim, kale yaur wal nan gau dam adiη kalöp niηnaböl gau, kijaki wip haj nan gau pak sabe gi dap niηaböl aka giηmim, gasi iru niηmim, kalip hag niηagmim. Nan niηeb kalöp niηnaböl rö haṭowaṭo ud niηmim.

²⁸ Pen niηi bi riηnap apöm kalöp hagaiöl, “Nan anibu kijaki wip haj nan gau pak sabe gi dap liηbal,” a gaiöl u, rik niηmim, hon niηno, niηi bi hanip hag niηjal gau gasi iru niηnaböl, a giηmim, arö giηmim. Wasö u, gasi magö kale an dan, u aij u naij hagab gasi magö anibu, dui giηab. *

²⁹ Pen gasi magö kalpe hagagabin; niηi bi riηnap kalöp hag niηnaböl gau, gasi magö kale an dan miηdöp anibu naij giηab a gem, hagabin.

Pen gasi magö yad ke niηem, nan niηön niηön giηam a giηabin u, giηabin; niηi bi ke gasi magö kale niηem, anig gagnetam, a gagnetabin.

³⁰ Nan niηeb anib gau, God niη aij a gem niηnabin u, niηön giηig niηi bi riηnap yiη manö hag giηnaböl? *

³¹ Anib u, nan niηniηig giηabim aka niηig niηniηig giηabim aka nan niηön niηön giηig giηabim, God hib niηe adö arniη a giηmim gasi u nöη niηmim giηmim. *

³² Pen Juda niηi bi gau aka Grik niηi bi gau aka Kraiη lau adö miηdöl niηi bi gau niηiηlö, aij gagnetam adö u gagnetam. *

³³ Yad giηiηdin adö u, yiη ke aij giηiηdin adö u gagnetam; niηi bi gau iru yabiṭ nöη Jisaiη manö

* **10:28:** 1Ko 8:7 * **10:30:** 1Di 4:4 * **10:31:** Kol 3:17 * **10:32:** Ro 14:13

aij u niŋ udlö, kalip ud kamiŋ yuniŋ, a gem, adö u nöp giŋidin. *

11

¹ Anib u, yad Krais göp adö u niŋem giŋin rö, kale u rö nöp yad giŋin adö u nöp niŋmim giŋimim.
*

Nibi bi God nip sabe giŋig magum geinaböl u, kale niŋhön rö midöl

² Yad nan niŋhön niŋhön giŋidin u niŋ dammim, Jisas manö aij u dapem kalöp hag niŋnö u, niŋ dammim, niŋöl gi nöp midmim giŋim u, kalöp nibi bi aij yabiŋ a gabin.

³ Pen miŋni hagniŋ gabin i, niŋmim. Bi gau nabic kale Krais; nibi gau nabic kale nugmul bi; Krais nabic nipe God. *

⁴ Pen bi gau nabic kale paŋu göm, God nip sabe göl gi, aka nibi bi gau kalip God Manö hag niŋöl gi geinaböl u, nabic kale dap lugnaböl.

⁵ Pen nibi gau nabic kale u waiö midö niŋöl gi, God nip sabe göl gi, aka nibi bi gau kalip God Manö hag niŋöl gi geinaböl u, nabic kale dap lugnaböl. Nibi ap aniŋ geinab u, nibi nan naij giŋab nable gaŋ a göm umagö böŋ nöp riŋklö nable giŋab u, u rö nöp linab.

⁶ Pen nibi ap umagö paŋu gagnab u, umagö nipe u riŋk sösöl lep; wasö u riŋk yuö lep. Pen aniŋ göl nable göp a gainim u, umagö nipe paŋu giŋim.

* **10:33:** 1Ko 9:20-22 * **11:1:** 1Ko 4:16 * **11:3:** Jen 3:16; Ep 5:23

⁷ Bî gau, God kalîp nîpe ke rō gî lō mîdpal u rō, nabîc kale u paļu gagöl. Pen nîbi gau, God kalîp bî rō gî lō mîdpal. *

⁸ God nîbi rîglöm kîd u udöm, bî gî laga; bî rîglöm kîd u udöm, nîbi gî la. *

⁹ Pen nîbi ke halö mîdöp u naij göp a göm, nugmul nîp gî laga; bî ke halö mîdöp u naij göp a göm, nîbin nîp gî la.

¹⁰ Adö anîbu, nîbi nabîc paļu göl gî mîdeinab. Anîg gî nab u, nîbi bî nîñöm, nîbi anîbu manö nîñab, a gî naböl. Anîg gî nab u, ejol gau nîñlō nable gagnab.

¹¹ Pen nîñ aij gîmim. Bî Kub amgö ilö u, nîbi ke halö mîdagöp; bî ke halö mîdagöp. God nîpe nîbi abe bî abe mîhönğöl gî la.

¹² God bî rîglöm kîd u udöm, nîbi gî la u pen mîñi nîbi gau ñî yag daulö nîñöl gî, majö gî kub göm, bî lî naböl. Pen magönhalö God nîpe îl añî anîbu nöp mîdöp.

¹³ Pen nîbi gau nabîc kale waiö mîdö nîñöl gî, God nîp sabe gî naböl u, aij gî nab aka, kale ke nîñim.

¹⁴ God nîpe aige göm bî gî löm, nîbi gî löm, gî la u nîñmim rîk nîñ nabim u, bî gau umagö mîlō mîdeinab u naij gî nab,

¹⁵ pen nîbi gau umagö mîlō mîdeinab u aij gî nab u, a gîmim nîñ nabim. Umagö mîlō nabîc paļu gan a göm, God umagö mîlō nîbi gau ña.

¹⁶ Pen nîbi bî rîmnap manö hagabin adö anîbi nîñöm, manö mîdainîm u, yad manö anîbi nöp hagnîg gabin. Yad pör anîg unbö rō nöp gî pin.

* 11:7: Jen 1:26-27

* 11:8: Jen 2:18-23

Nîbi bî Kraîs lau adö mîdpal ram mîñnön gau magönhalö anîg unbö rö nöp gîpal. Adö ap ke gagpal.

¹⁷ Pen manö kub kalöp hagnîg gabin i, kalöp manö aij rîmnap hagnam rö lagöp. Nîhön gîñîg: kale Kraîs lau adö mîdpim nîbi bî gau aip magum gîmîdim u, añ mam kale gau gasî nîñmim, gî aij gagmîdim.

¹⁸ Pen nîbi bî rîmnap yîp hagla nîñnö, kale Kraîs lau adö mîdpim nîbi bî ammim magum gîmîdim ñîñ u, kale asîk ke ke lîmîdim. Anîg hagpal u, kale rîmnap anîg gîmîdim a gem nîñbin. *

¹⁹ Pen gasî adö ke ke nîñmim gîpe arab anîbu, nîbi bî gau Kraîs nîñ ud pîdön gîpal, pen nîbi bî gau Kraîs nîñ ud pîdön gagpal, a gun, waiö nîñnabun.

²⁰ Kraîs nîbi bî nîpe aip magum gîmim nan ñîñmîdim anîbu, Bî Kub ñîg nan jîm ñöl ñîñmim a ga rö ñîñagmîdim; pîral adö u gîmîdim.

²¹ Kale nan ñîñîg aumîdim u, kale nöd apim añ mam auagnaböl gau gasî nîñmim abadagmîdim. Nöd auaiöl u, ñîg wain nan gau iru nöp abönämö ñîñöm ñîñ hakmîdal. Anîg göl, nîbi bî rîmnap hainö aulö kîyö lîmîdöp; nîbi bî rîmnap nöd apöm ñîg wain iru ñîñlö hauñ almdöp.

²² Pen ram kale mîdagö, magum gep ram u ammim, nan ñîñöl gî, ñîg ñîñöl gî gîpim akan Aka, kale God nîbi bî nîpe mîdpim u, nan yîharîñ rö löp akan Kale anîg gîmim, nîbi bî nan mîdagöp gau hag jumîdim. Anîg gîmîdim u, kalöp nîhön

* 11:18: 1Ko 1:10-12

hagnam? Kalöp nîbi bî aij a gînam? Wasö yabi! Kalöp anîg hagagnabin.

²³ Bî Kub yîp manö hag ña u, yad kalöp hag ñîñö: Bî Kub Jisas, bî nîp kain ga ñîñ u, ram duga magö u, bred magö ap uda.

²⁴ Bred magö ap udöm, God nîp aij a göm, adîñ adîñ ud jö göm adîñ bî nîpe gau kalîp ñöl gî haga, “Hañ roman yad kalöp ñabin i. Anîg gîmim, yîp gasî nîñöl gî mîdaimim,” a ga.

²⁵ Pen nan ñîñ hakeila, ñîg wain kap u u rö nöp ud God nîp aij a göm, kalîp ñöl gî haga, “Ñîg wain kap anîbi, yad umem hagape yad lugö, nîbi bî gau God aip jîm ñöl rö lîñab, a gem, kalöp ñabin me u. Ñîg wain kap anîbi hainö ñîñmim, anîg unbö rö nöp gîmim, yîp gasî nîñöl gî mîdaimim,” a ga. *

²⁶ Anîb u, Jisas ado gî auagöp ñîñ i, bred magö u abe ñîg wain kap u abe ñîñöl gî nöp mîdeinabim u, Jisas hanîp a göm uma manö aij anîb u, nîbi bî gau kalîp waiö hagnabim. Anîg gîmim, pör ñîñ mîdpe mîdpe, nîpe ado gî aunab arö gîñabim.

²⁷ Pen nîbi bî rîmnap gasî aij nîñöm wasö, Bî Kub bred adîñ ñîg wain kap hañwato ud ñîñeinaböl u, Bî kub hanîp a göm umöb hañ roman hagape nîpe u, nan yîharîñ rö lö, anîg gîñaböl. God nîñö, kale Krais hañ roman hagape nîpe u nan si nan naij gîñaböl; manö kub nîñaböl. *

²⁸ Anîb u, aigeg rö mîdpim u, nöd hibur gasî mîdmagö an kale dan ke nîñmim asîk aij gîmim,

* 11:25: Eks 24:6-8; Hib 8:8-13 * 11:27: Hib 10:29

hainö bred wain u ud ñiñmim.

²⁹ Nihön giñig: nibi bi an bred ñig wain u Jisas hañ roman nipe u a gi gasi niñöm wasö, hañwato bred wain a göm ud ñiñeinaböl gau, nan si nan naij göm manö kub niñnaböl.

³⁰ Adö anibu nöp, nibi bi kale rímnap masös göm, nan göm göp; rímnap böñ nöp umbal.

³¹ Anib u, aigeg rö midpun u, nöd hibur gasi midmagö an hon dan ke niñun asik aij gun, hainö bred ñig wain ud ñiñeinabun u, nan si nan naij gun manö kub niñagnabun.

³² Pen hon nan si nan naij geinabun u, nibi bi nipe midpun rö, Bi Kub hanip rímid uknab. Rímid ukö me, gasi niñun, nibi bi minöñ naböñ i i hañwato nan si nan naij gipal gau aip mab ke inab ka migan yan aragnabun. *

³³ Anib u, añ mam bi yad, kale nan ñiñnig aunabim u, kale nöd apim añ mam auagnaböl gau gasi niñmim abadmim, jím ñöl ñiñmim.

³⁴ Pen kalöp rímnap kiyo linab u, ram kale gau nan ñiñmim aumim. Wasö u, hañwato ginabim u, manö kub udnabim.

Manö adij rímnap, hainö midpim u amem, hag ñi aij ginabin.

12

God Ana nan aij ñab

¹ Pen añ mam bi. God Ana nipe nan aij hanip añi añi ke ke ñöb u, miñi manö anibu kalöp hag ñi aij ginig gabin.

* **11:32:** Hib 12:5-6

² Kale nɨɲbim: nöd Krais nɨp nɨɲ udagmim mɨdmɨdim ñɨn u, mɨnönɲ, mab adɨɲ, kabö gol, nan gau ud gɨ lɨbal nan gasɨ mɨdagöp anɨb gau, gasɨ kalöp ɨɨp gö, nan piral anɨb gau sabe göl gɨ mɨdmɨdim. *

³ Anɨb u, yad kalöp hagabin, God Ana nɨbi bɨ kalɨp aɨp anɨ dan mɨdeinab u, Jisas nɨp manö naij hagöm hag juep rö lagnab. Pen nɨbi bɨ an, Jisas Bɨ Kub yad a gɨnab u, Ana Uɨ nɨp aɨp anɨ dan mɨdö nɨɲöl gɨ anɨg hagnab. *

⁴ God Ana nɨpe nan aɨj aɨj añɨ añɨ ke ke ñab u pen Ana nan aɨj ñab anɨbu nɨpe Ana añɨ yabɨɨ mɨdöp. *

⁵ Wög adö añɨ añɨ ke ke gɨpun u pen Bɨ Kub nɨp wög gɨpun u nɨpe Bɨ Kub añɨ yabɨɨ mɨdöp.

⁶ Nan aɨj ke ke udun wög adö añɨ añɨ ke ke gɨpun u pen God añɨ yabɨɨ u nɨpe ke gö, hon añɨ añɨ wög adö ke ke gɨno arab.

⁷ God Ana hanɨp nan aɨj ke ke ñö, wög adö ke ke gɨpun anɨbu, Krais lau adö mɨdpal nɨbi bɨ gau ud aɨj gun gɨ aɨj gɨno, nɨbi bɨ nɨpe magöɲhalö mɨd aɨj gɨlanɨ a göm göp.

⁸ God Ana nɨpe hanɨp nɨbi bɨ rɨmnap gasɨ aɨj ñö, gasɨ nɨɲ aɨj gun Krais manö aɨj u nɨbi bɨ gau hag ñɨbun. Pen Ana añɨ anɨbu nɨpe hanɨp nɨbi bɨ rɨmnap gasɨ aɨj ñö, Krais manö aɨj u ɨɨ u gasɨ nɨɲ kɨd hiɨkun nɨbi bɨ gau hag ñɨ aɨj gɨpun.

⁹ Ana añɨ anɨbu hanɨp rɨmnap gasɨ aɨj ñö, Krais nɨp nɨɲ ud pɨdöɲ yabɨɨ gɨpun; Ana añɨ anɨbu hanɨp rɨmnap gasɨ aɨj ñö, nɨbi bɨ rɨmnap nan göp gau gɨno kamɨɲ löp.

* 12:2: Hab 2:18-19 * 12:3: 1Jn 4:2-3 * 12:4: Ro 12:6

¹⁰ Ana hanip rimnap nan gagep rö gılan a göm pıdöŋ u ñöb. Ana hanip rimnap gası aij ñö, God manö nıpe ke hagab manö anıbu niŋun nıbi bı gau waiö hag ñıbun. Ana hanip rimnap gası aij ñö, God Ana aka ana ke nıbö ap kalıp aban alö hagaböl u niŋbun. Ana hanip rimnap gası aij ñö, manö yabıl ke ke gau nıbö nöd niŋagmıdun yiŋıd magö anıbu nöp niŋun hagpun. Ana hanip rimnap gası aij ñö, manö yabıl ke ke haglö niŋun, ado gun nıbi bı gau kalıp hag ñıbun.

¹¹ Pen God Ana añı yabıl mıdöp u, gası nıpe ke niŋöb rö, hanip nıbi bı añı añı nan aij ke ke ñö niŋöl gı, wög adö ke ke gıno arab. *

Krais hañ roman nıpe añı nöp mıdpun

¹² Hañ roman hon añı yabıl mıdöp u pen adıŋ adıŋ ke ke iru nöp mıdöp. Adıŋ adıŋ ke ke anıb gau magöŋhalö aip jım ñöl hañ roman añı nöp mıdöp. Krais abe anıg unbö rö mıdöp. *

¹³ Anıg unbö rö nöp, hon Juda nıbi bı gau abe, Juda nıbi bı wasö gau abe, nıbi bı nıbi bı rimnap kalıp nagi wög gıpal gau abe, nıbi bı gası kale ke niŋöm gıpal gau abe, God Ana añı anıbu nöp hanip magöŋhalö pak ñö, Krais hañ roman nıpe añı nöp mıdpun. God nıpe Ana añı anıbu nöp hanip ñöb mıdmagö an hon dan mıdöp. *

¹⁴ Hañ roman hon añı yabıl mıdöp u pen adıŋ adıŋ ke ke iru nöp mıdöp.

¹⁵ Ma kıd u, ñın kıd u niŋöm, yad ñın kıd mıdbnep u aij, pen ma kıd mıdpin u rö, hañ roman adıŋ ap mıdagpin, a geinab u, hon ma

* 12:11: 1Ko 7:7 * 12:12: 1Ko 10:17 * 12:13: Gal 3:28

kid anibu hañ roman adin ap midagöp, a gun hagagnabun.

¹⁶ Rimid u, u rö nöp, amgö u ninöm, yad amgö midbnep u aij, pen rimid midpin u rö, hañ roman adin ap midagpin, a geinab u, hon rimid anibu hañ roman adin ap midagöp, a gun hagagnabun.

¹⁷ Pen hanip gi la nin u, amgö gau magorhalö gaiböp u, aige gun manö haglö rimid pak ninbnop? Pen rimid magorhalö nöp gaiböp u, aige gun halin ninbnop?

¹⁸ Pen God gasi nipe ke ninöm, hañ roman adin adin ke ke magorhalö gi li aij ga.

¹⁹ Adin adin ke ke midagböp u, hañ roman u rö nöp midagböp.

²⁰ Anib u me, adin adin ke ke iru nöp midöp pen magorhalö aip jim nol hañ roman anin nöp midöp.

²¹ Pen amgö u, nin kid u nip, "Nihön ginig yad aip midpan? Wög ne ap midagöp," a göm, asik am ke nöp midöm, mid aij gagnab. Nabic cög magö u, u rö nöp, ma kid u nip, "Nihön ginig yad aip midpan? Wög ne ap midagöp," a göm, asik am ke nöp midöm, mid aij gagnab.

²² Pen hañ roman adin rimnap klö midagöp, a gun gau, wög kale abe midöp. Asik ke ke lö, hañ roman mid aij ginim rö lagöp.

²³ Pen adin anibu adin yiharin a gipun adin gau, gasi nin aij gun, walij rib adik gi aij gipun. Pen adin anibu adin ninagep a gipun adin gau, gasi nin aij gun, walij rib adik gi aij gun.

²⁴ Pen adin anibu adin aij a gipun adin gau, gasi nin aij gun, ke gagpun. Pen God nipe ke hañ roman adin adin gau udöm, adin anibu adin

yihariŋ a gɪpun adiŋ gau, ud aij yabiɪ göm, adiŋ magöŋhalö gi jɪm ñö, hañ roman aŋi nöp mɪdöp.

²⁵ Anɪb u, hañ roman aŋi nöp mɪdöm, asɪk ke ke lagöm, nɪbi bɪ nɪpe rɪmnap aip adɪp adɪp rö mɪdöm, pen pen mɪdmagö löl.

²⁶ Pen adiŋ ap marö gainɪm, adiŋ rɪmnap magöŋhalö abe marö gɪnab; pen adiŋ ap nɪp hib haglö adö arainɪm u, adiŋ rɪmnap magöŋhalö abe mɪñ mɪñ gɪnaböl.

²⁷ Pen kale magöŋhalö Krais hañ roman nɪpe mɪdpim. Hañ roman nɪpe u gö kale aŋi aŋi adiŋ adiŋ mɪdpim. *

²⁸ Nɪbi bɪ ɪɪ nɪpe mɪdpun aŋ u, nɪpe hanɪp hag löp rö wög ke ke gɪpun. Nöd u, rɪmnap Jisas manö ud arep bɪ gau mɪdpun; yɪgwö aŋ nɪbö u, Jisas manö aij u hag ñeb bɪ gau mɪdpun; yɪgwö nɪgaŋ nɪbö u, Jisas manö aij u nɪbi bɪ ñɪ pai kalɪp hag ñeb nɪbi bɪ gau mɪdpun; pen hon rɪmnap nan gagep rö gau gɪpun; rɪmnap nɪbi bɪ nan göp gau kalɪp gɪno kamɪŋ löp; rɪmnap nɪbi bɪ mög nɪŋun ud aij gɪpun; rɪmnap nɪbi bɪ gau kalɪp abad mɪdno nɪŋöl gi, mɪd aij gɪpal; rɪmnap manö yabiɪ ke ke gau hagpun. *

²⁹ Pen hon magöŋhalö Jisas manö ud arep bɪ mɪdagpun. Hon magöŋhalö Jisas manö aij u hag ñeb bɪ mɪdagpun. Hon magöŋhalö Jisas manö aij u nɪbi bɪ ñɪ pai kalɪp hag ñeb nɪbi bɪ gau mɪdagpun. Hon magöŋhalö nan gagep rö gau gagpun.

³⁰ Hon magöŋhalö nɪbi bɪ nan göp gau kalɪp gɪno kamɪŋ lagöp. Hon magöŋhalö manö yabiɪ

* 12:27: Ro 12:5 * 12:28: Ep 4:11-12

rɪmnap ke ke hagagpun. Hon magöŋhalö manö yabił ke ke haglö niŋun, ado gun nɪbi bɪ gau kalɪp hag ñagpun.

³¹ God Ana nan aij ñab anɪb gau, gasɪ rɪmɪd mɪdmagö aŋ kale daŋ gasɪ nɪŋmim, nan aij aij ñab anɪb gau udnabun a gɪmim gasɪ u nɪŋmim.

Pen uri yad kalöp adan aij yabił u hagnɪg gabin.

*

13

Nɪbi bɪ ke nɪbö gau kalɪp mɪdmagö lɪnabun u, u nan kub yabił

¹ Manö yabił ke ke hagnabun aka ejol manö hagpal rö hagnabun u pen nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp mɪdmagö lagnabun u, manö hon niŋlö belo paklö paklö hagab u rö lɪnab.

² God manö nɪpe ke hagab manö anɪbu niŋun, nɪbi bɪ gau waiö hag ñɪnabun u pen nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp mɪdmagö lagnabun u, hon nɪbi bɪ yɪharɪŋ rö lɪnabun. Gasɪ niŋ kɪd hiɪkun, Krais manö aij u niŋ aij gɪnabun u pen nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp mɪdmagö lagnabun u, hon nɪbi bɪ yɪharɪŋ rö lɪnabun. Krais manö aij u manö iɪ u gasɪ niŋ kɪd hiɪknabun u pen nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp mɪdmagö lagnabun u, hon nɪbi bɪ yɪharɪŋ rö lɪnabun. Hon nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp mɪdmagö lagun, Krais nɪp niŋ ud pɪdöŋ yabił gun, ilö magö rɪmnap hagno ke gau arnab u pen hon nɪbi bɪ rɪmnap kalɪp mɪdmagö lagnabun u, hon nɪbi bɪ yɪharɪŋ rö lɪnabun. *

* 12:31: 1Ko 14:1 * 13:2: Mad 17:20

³ Pen nan hon magöjhalö mîdöp rö, nîme lun nîbi bî nan mîdagöp gau kalîp ñînabun aka God wög u gîno nîjöl gî, nîbi bî rîmnap hanîp nîjöl, mulu lugö, hanîp mab inab an u ud yulö umnabun u, God nîp aij gînab a gînabun u pen mîdmagö lagnabun u, nan yîharîj rö lînab.

⁴ Hon mîdmagö leinabun u, kalîp manö hain hain hagun, ud aij gun, gî aij gînabun. Hon mîdmagö leinabun u, nan aij kale gau hon rö lagöp, a gun gasî u nîjagnabun. Hon mîdmagö leinabun u, hib hon ke hagno adö aragnab. Hon mîdmagö leinabun u, hon nöp nîbi bî kub nîbi bî gau nîbi bî pro, a gun gasî u nîjagnabun.

⁵ Hon mîdmagö leinabun u, nîbi bî kalîp manö naij hagun, haŭwaŭö gagnabun. Hon mîdmagö leinabun u, pör nan nîhön nîhön hane ke aij gînim adö u gasî nîjun gagnabun. Hon mîdmagö leinabun u, yîjîd kal juun manö pen pen ha-gagnabun. Hon mîdmagö leinabun u, nîbi bî rîmnap hanîp gî naij gînaböl u, manö anîbu gasî nîjöl gî mîdagnabun.

⁶ Hon mîdmagö leinabun u, nagî naij adö anîbu nîjun ñîñî lagnabun; nan nîhön nîjö nöp mîdöp u nöp nîjun mîñ mîñ gînabun. *

⁷ Hon mîdmagö leinabun u, marö nîhön nîhön rîmnap hanîp aunîm, gasî halö mîdeinabun. Hon mîdmagö leinabun u, pör Bî Kub nîp nîj ud pîdöj göl gî nöp mîdeinabun. Hon mîdmagö leinabun u, pör Bî Kub nîp nîj udöl gun gasî halö mîdeinabun. Hon mîdmagö leinabun u, pör klö gun Bî Kub hagöp rö göl gî mîdeinabun. *

* 13:6: Ro 12:9 * 13:7: 1Pi 4:8

⁸ Hon mɨdmagö leinabun u, rol ruö pör pör nöp anig gɨ damun, am Bɨ Kub aip kumi kabö adö laŋ au mɨdeinabun ñɨn u, mɨdmagö löl gɨ nöp mɨdeinabun. God Ana hanɨp nan aij ñö, God manö nɨpe ke hagab manö anɨbu nɨŋun, nɨbi bɨ gau waiö hag ñɨbun u, hainö anig gagnabun. God Ana hanɨp nan aij ñö, manö yabɨ ke ke aka ejol manö hagpal rö hagnun u, hainö anig gagnabun. God Ana hanɨp nan aij ñö, Krai manö aij u manö ɨ u nɨŋ kɨd hiɨkpun u, hainö anig gagnabun.

⁹ Nɨhön gɨnig: God Ana hanɨp nan aij ñö, Krai manö aij u manö ɨ u nɨŋ kɨd hiɨkpun a gɨ gasɨ nɨŋbun u pen uri rɨmnap nöp nɨŋbun. God Ana hanɨp nan aij ñö, God manö nɨpe ke hagab manö anɨbu nɨŋun nɨbi bɨ gau waiö hag ñɨbun a gɨ gasɨ nɨŋbun u pen God Manö nɨpe rɨmnap nöp nɨŋun, nɨbi bɨ gau hag ñɨbun.

¹⁰ Pen Krai Bɨ aij unbö ke aunab u, hon nan gau rɨmnap nöp nɨŋagnabun; hon nɨbi bɨ magöŋhalö nan gau magöŋhalö waiö nɨŋ haknabun.

¹¹ Ñɨ painaŋ mɨdmɨdun ñɨn u, ñɨ painaŋ gasɨ nɨŋbal rö gasɨ nɨŋun, ñɨ painaŋ hagpal rö hagnun mɨdmɨdun. Pen hainö majö gun, nɨbi bɨ kub lun, ñɨ painaŋ gasɨ nɨŋöm gɨpal rö u böŋ nöp arö gɨpun.

¹² Uri ñɨn anɨbi, ñig ana rö ral nɨŋbal rö u nɨŋun, nan gau magöŋhalö nɨŋ aij gagnun. Rɨmnap nɨŋbun; rɨmnap nɨŋagnun. Pen ñɨn hain anɨbu, nan gau rɨmnap nöp nɨŋagnabun; hon nɨbi bɨ magöŋhalö nan gau magöŋhalö amgö magö hon ke waiö nɨŋun, nɨŋ haknabun. Uri ñɨn anɨbi, God nɨpe aigale Bɨ rö mɨdöp u rɨmnap nɨŋbun,

rɨmnap nɨŋagpun. Pen ñɨn hain anɨbu, God hanɨp nɨŋ aij yabɨɩ göp rö u, nɨp u rö nöp nɨŋ aij yabɨɩ gɨnabun.

¹³ Anɨb u, manö kub mɨhau nɨgaŋ pör mɨdöp: Krais nɨp nɨŋ udep u; Krais nɨp gasɨ halö abad mɨdep u; mɨdmagö lep u. Pen manö kub yabɨɩ u me, mɨdmagö lep u. *

14

God Ana nɨbi bɨ nɨpe kalɨp nan aij ñab

¹ Nɨbi bɨ gau kalɨp mɨdmagö lɨnabun u, u nan kub yabɨɩ; kale gasɨ anɨgöl nɨŋmim gɨmim. God Ana nan aij ñab anɨb gau, gasɨ rɨmɨd mɨdmagö aŋ kale daŋ gasɨ nɨŋmim, nan aij ñab anɨb gau udnabun a gɨmim gasɨ u nɨŋmim. Pen nan aij aij yabɨɩ u, Krais manö aij u nɨbi bɨ kalɨp hag ñɨnabun, a gɨmim gasɨ u nɨŋmim. *

² Pen nɨbi bɨ manö ke nɨbö manö nɨŋagep rö hageinaböl u, kale nɨbi bɨ rɨmnap kalɨp hagaböl; kale God nɨp nöp hagaböl. Nɨbi bɨ rɨmnap manö anɨbu nɨŋöm nɨŋagnaböl. God Ana pɨdöŋ ñö manö nɨŋö pi göl mɨdöp gau hagaböl.

³ Pen nɨbi bɨ Krais manö aij u waiö hag ñeinaböl u, nɨbi bɨ rɨmnap manö kale u rö nöp nɨŋöm nɨŋ aij gɨnaböl. Manö anɨbu nɨŋöm Krais manö aij u nɨŋ aij göm pɨdöŋ rɨmnap halö udöm, gasɨ halö mɨdöl gɨ, nan nɨhön gɨnab u gasɨ ɨru nɨŋagnaböl.

⁴ Nɨbi bɨ manö ke nɨbö manö nɨŋagep rö hageinaböl u, kale ke nöp manö anɨbu rɨk nɨŋöm, kale ke nöp pɨdöŋ rɨmnap halö udnaböl. Pen nɨbi

* **13:13:** 1De 1:3 * **14:1:** 1Ko 12:31; 14:39

bɪ Kraiſ manö aij u waiö hag ñeinaböl u, nɪbi bɪ Kraiſ lau adö mɪdpal gau magöŋhalö u rö nöp nɪŋöm, pɪdöŋ rɪmnap halö udnaböl.

⁵ Kale magöŋhalö manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hageinabim u, yɪp aij gɪnab u pen yɪp aij yabɪl gɪnab u, Kraiſ manö aij u waiö hag ñɪnabim. Bɪ ap manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hagöm, hainö nɪpe ke ɪl hagpin u anɪg anɪg göl mɪdöp a gɪnab u, nɪbi bɪ apdi nɪŋbal gau pɪdöŋ rɪmnap halö udnaböl. Anɪg gɪnab u aij. Wasö, manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hagep u nan pro; Kraiſ manö aij u waiö hagep u nan kub.

⁶ Pen mɪdpim u amem, manö ke nɪbö manö nɪŋagep rö hagem God Manö hageinabin u, kale aigöl gɪmim nɪŋmim, Kraiſ nɪp nɪŋ ud pɪdöŋ gɪnabim? Pen God Ana yɪp manö rɪmnap hagö, kalöp hag ñɪnabin u aij gɪnab. Aka God Ana gö, gasɪ rɪmɪd yɪp auöp rö kalöp hag ñɪnabin u aij gɪnab. Aka God Ana yɪp gasɪ ñö, Kraiſ manö aij rɪmnap kalöp hag ñɪnabin u aij gɪnab. Yad kalöp hag ñɪnö, kale Kraiſ Jisas manö aij nɪŋ aij gɪmim, hagöp rö gɪnabim u, aij. Kraiſ manö ɪl u rɪmnap hag ñeinabin u, Kraiſ nɪp nɪŋ ud pɪdöŋ gɪmim rö lɪnab.

⁷ Nan gau rɪmnap gasɪ mɪdagöp pen manö hagab. Gabu gida nan gau manö hagab. Pen gabu gida manö hag aij gageinab u, nɪbi bɪ gau nɪŋöm manö nɪhön nɪhön hagöp a göm dui göm kɪmap hagagnaböl.

⁸ Pen alɪŋ magö u, u rö nöp, hag aij gageinab u, bɪ an uraköm pen pen gɪnɪg gabun a göm, abad mɪdeinab?

⁹ Anib u rö me, kale nibi bi gau kalip manö ke nibö manö niṇagep rö hagemim, God Manö hageinabim u, kale aigöl göm manö hagaböl me u a göm, niṇöl? Kale ke nöp hag hag ju linabim.

¹⁰ Minöṇ naböṇ iṭ i manö yabiṭ ke ke iru nöp midöp rö, manö iṭ u midö niṇöl gi hagpal; yiṭharin hagagpal.

¹¹ Nibi bi rimnap manö haglö niṇagnabun u, hanip niṇlö, nibi bi mlö gau rö linab. Hon pen kalip niṇno, unbö rö ginab.

¹² Kalöp anib unbö rö nöp ginab u, niṇ aij gimim. Gasi rimid midmagö an kale dan gasi niṇmim, God Ana nan aij ñab anib gau udnabun a gimim gasi u niṇbim u aij. Pen nibi bi Krais lau adö midpal gau magöṇhalö Krais nip niṇ ud pidöṇ göl a gimim, nan aij God Ana ñab gau udmim, klö gimim gi mideinabim u aij yabiṭ.

¹³ Anib u rö me, kale nibi bi gau kalip manö ke nibö manö niṇagep rö hagemim, God Manö hageinabim u, God nip hag niṇbe, kalöp gasi ñö niṇöl gi, manö hagnabim anibu ud ado gimim, anig anig hagajun a gimim, kalip u rö nöp hag ñimim.

¹⁴ Niṭhön ginig: manö ke nibö manö niṇagep rö hagem, God nip sabe ginabin u, ana yad sabe ginab pen manö iṭ anig göl hagabin u a gem niṇagnabin.

¹⁵ Anib u, yad ana yad u God nip sabe ginabin; pen yad u rö nöp gasi rimid yad u niṇöl gi nöp midem God nip sabe ginabin. Yad ana yad u God nip kimap hagnabin; pen yad u rö nöp gasi rimid yad u niṇöl gi nöp midem God nip kimap

hagnabin.

¹⁶ Kale ana kale u nöp God nîp aij a gîmim sabe geinabim u, nîbi bî gau manö hagnabim u nîñöm rîk nîñagnaböl. Anîb u, kale God nîp sabe gîmim aij a gînabim manö anîbu îl u rîk nîñöm, aij a göp a göm “Nîñö” a göl rö lagnab.

¹⁷ God nîp aij a göl gî mîdeinabim u pen nîbi bî anîb gau manö hagnabim u nîñöm, gasî rîmnap halö udöm pîdöñ rîmnap halö udagnaböl.

¹⁸ Pen God Ana nan aij ñö, manö ke nîbö manö nîñagep rö hagpun u, kalöp nöp ñagöp. Yîp u rö nöp ñajîp, manö ke nîbö manö nîñagep rö îru nöp pör hagnîdin u, God nîp aij a gîpin.

¹⁹ Pen Krais lau adö mîdpun nîbi bî gau aip magum gun, manö ke nîbö manö nîñagep rö hagnö nîbi bî rîmnap nîñöm rîk nîñagnaböl u, u yîp aij gagnab. Manö nîñeb mîhöp nöp hagnö, nîbi bî rîmnap nîñöm gasî rîmnap halö udnaböl u, u yîp aij gînab.

²⁰ Pen añ mam bî. Ñî painaŋ gasî nîñbal rö gasî u rö nîñagmim; nîbi bî kub gasî nîñbal rö gasî u rö nîñmim. Nan si nan naij gagep adö u nöp ñî painaŋ rö mîdmim. *

²¹ God manö haga rîmnap hagöm, Aisaia God Manö adîŋ ap kalî kliñ rîkôm haga,
 “Bî Kub hagöp,
 ‘Yad nîbi bî gai i rîmîd uknö,
 nîbi bî mîlö gau nîbö hagnö apöm,
 manö yabîl kale ke hagnaböl,
 pen nîbi bî gai i manö yad hagnabin anîbu
 nîñagnaböl,’ a göp,” a ga. *

* 14:20: Ep 4:14 * 14:21: Ais 28:11-12

22 Anib u niŋbun, God Ana nan aij ñö, manö ke nibö manö niŋagep rö hagpal u, niŋi bi Kraiŋ niŋ niŋ udpal gau niŋöl a göm ñagöp; niŋi bi Kraiŋ niŋ niŋ udagpal gau niŋöl a göm ñöb. Pen God Ana nan aij ñö, niŋi bi Kraiŋ manö aij u waiö hag ñibal u, niŋi bi Kraiŋ niŋ niŋ udpal gau, niŋ niŋ ud aij göl a göm ñöb; niŋi bi Kraiŋ niŋ niŋ udagpal gau, niŋ niŋ udöl a göm ñagöp.

23 Pen kale niŋi bi Kraiŋ lau adö miŋpim gau ap magum giŋim, magöŋhalö manö ke nibö manö niŋagep rö hagpe niŋöl gi, niŋi bi manö anibu niŋagpal gau riŋnap aka niŋi bi Kraiŋ niŋ niŋ udagpal gau riŋnap raul miŋan anibu aueinaböl u, manö kale anibu niŋöm, niŋi bi gau hauŋ alö hagaböl, a giŋaböl. *

24 Pen Kraiŋ manö aij u waiö hag ñöl gi miŋpe niŋöl gi, niŋi bi Kraiŋ niŋ niŋ udagpal gau riŋnap aka niŋi bi manö anibu niŋagpal gau riŋnap raul miŋan anibu aueinaböl u, manö kale anibu niŋöm, kale nan si naij naij giŋpal u niŋöm, gasi kub niŋnaböl. *

25 Gasi kub niŋlö niŋöl gi, nan niŋhön niŋhön gasi riŋmid miŋmagö kale pi göl miŋdöp gau waiö lö niŋnaböl. Kale anig göl gasi niŋöm, God niŋ niŋlö aninŋin gö, kugom yiŋmöm, God hib niŋpe haglö adö arö niŋöl gi hagnaböl, “Niŋö! God kalöp aip miŋdöp,” a giŋaböl.

God niŋ sabe giŋig am magum giŋim u, kabö rö nöŋ giŋim

* 14:23: Ap 2:13 * 14:24: Jon 16:8

²⁶ Anib u, añ mam bi, manö hagnig gabin i niñmim. Kale ap magum ginabim ñin u, bi ap kimap ap hagnab; bi ap Krais manö aij u adiñ ap manö hag ñinab; bi ap God Ana gasi ñinab rö manö u hag ñinab; bi ap manö ke nibö manö niñagep rö hagnab; bi ap manö hagnab anibu, ado göm anig anig hagajip a ginab. Anib u me, nibi bi Krais lau adö midpal gau Krais nip niñ ud pidöñ göl a gimim gasi u nöp niñmim gimim. *

²⁷ Pen bi rimnap manö ke nibö manö niñagep rö hageinaböl u, bi mihöp aka mihau nigan nöp manö hagöl. Iru nöp hagagöl. Pen bi añi ap nöp uraköm manö hagnab; bi seg hagagöl. Bi añi ap anig göl uraköm manö hageinab, bi ke nibö ap pen uraköm, manö haga u ud ado göm, anig anig hagajip, a ginab.

²⁸ Pen manö ado göm, anig anig hagajip a göm hag ñeb bi ap midagainim u, manö ke nibö manö niñagep rö hagnig gaböl bi gau manö anibu hagagöl; kale ke agamij kalip ke abe God nip abe hagöl.

²⁹ Bi mihöp aka mihau nigan Krais manö aij u hag ñilö niñöl gi, bi rimnap kabö rö hagaböl aka göm, niñ midaiöl. *

³⁰⁻³¹ Pen bi asik niñ mideinaböl anib gau, bi ap God Ana gö, gasi aij piral hiikö, bi nöd uraköm hagainim u gasi anibu niñöm asikö, bi hain uraköm hagnim. Pen pen ab ralöm hagagöl. Añi añi uraköm hagöl. Anib u, kale magöñhalö Jisas Krais manö aij u hag dapim apim gimim me, Jisas Krais gasi rimnap halö udmim, gasi halö

* 14:26: 1Ko 12:8-10 * 14:29: 1De 5:21

mideinabim.

³² Nibi bi God kalöp nan aij ñö, Krais manö aij u hag ñimdim gau, gasi kale ke niñ aij gimim, manö hag ñimim. Pen kale u rö nöp gasi niñ aij gimim, manö hagpin me u a gimim arö gimim.

³³ Nihön ginig: God gö nibi bi Krais lau adö midpal gau halöwalö gagpal; gasi niñöl gi glö arö, agamij mid aij gipal.

Pen kale ap magum gimim, Krais lau adö midpal nibi bi ram minöñ gau gau magöñhalö gimidal rö gimim.

³⁴ Kale ap magum gimim, God nip sabe gimidim ñin u, nibi gau manö hagagöl. Bi gau nöp haglö, nibi gau yiharñ apdi niñöl. Juda lo manö anib unbö rö nöp hagöp. *

³⁵ Nibi gau manö rimnap halö niñun a geinaböl u, kale ram kale ke gau amöm, nugmul bi kalip hag niñlö, hag ñöl. Pen nibi bi Krais lau adö God Manö niñun a göm magum geinaböl añ au, nibi ap uraköm manö hag ñinab u, gi naij yabıl ginab.

³⁶ Kale nibi bi Korid nöd api Jisas manö aij u udmim nibi bi gau dammim hag ñagpe. Pen hon Jisas manö aij ud arep bi gau, manö aij anibu damun, kalöp nibi bi Korid nöp hag ñagno.

³⁷ Kale bi an an, God Ana hanip nan aij ñö, Jisas manö aij u nibi bi gau hag ñimidun a gimim gasi niñbim gau, yad Bi Kub hagöp rö hagabin me u a gimim niñmim. *

³⁸ Pen bi an manö hagabin anibi niñagnab u, manö nipe u rö nöp niñagmim.

* 14:34: 1Ko 11:3; 1Di 2:12 * 14:37: 1Jn 4:6

³⁹ Anib u, añ mam bi. Gasi kub kale u Jisas manö aij u hag ñun a gımim gasi u niñmim. Pen nıbi bi manö ke nibö manö niñagep rö hagaiöl u, arö gim a gımim hagagmim.

⁴⁰ Pen kale nıbi bi Krais lau adö midpim gau apim God Manö niñnabim ñın u, nan niñhön niñhön geinabim, magöñhalö gasi niñ aij göl gi gıpe arım.

15

Krais umöm kauyañ uraka

¹ Añ mam bi. Krais manö aij u nöd hag ñainö udmim, manö niñö yabił a gımim niñ ud pidöñ gıpm u, kauyañ hag ñi aij gıñg gabin.

² Manö aij anıbu kalöp hagnö niñmim udpe u, niñ ud pidöñ göl gi mideinabim u, God kalöp ud kamıñ yunab. Pen niñ ud pidöñ göl gi midageinabim u, kale manö niñö anıbu yıharıñ niñ udpim rö lınab.

³ Manö yad nöd niñnö anıbu, manö kub manö aij yabił a gem kalöp hag ñınö. Hon nan si nan naij gıpun rö, Krais hanıp a göm uma u, God Manö kali kılñ riköm, gınab a gıla rö nöp ga. *

⁴ Krais umö riğöl gılö, ñın mihöp midöm, ñın mıhau niğan u kauyañ uraka u, u rö nöp God Manö kali kılñ riköm, gınab a gıla rö nöp ga. *

⁵ Pen Jisas kauyañ uraköm, Pida mideia au waiö lö, niñ nöd niña. Hainö waiö lö, bi manö niñpe ud arep unbö miğan lañ u niñla. *

* 15:3: Ais 53:5-12 * 15:4: Mad 12:40; Ap 2:24-32 * 15:5: Luk 24:34; Mad 28:16-17

⁶ Hainö ñin ap, Krais kauyan waiö lö, ñin añi anibu nöp añ mam paip hadred (500) rö niñla. Añ mam anib gau rímnap umla pen magöñhalö rö midpal.

⁷ Hainö ñin ap, Krais kauyan waiö lö, Jems niña. Ñin ap pen, bi manö nipe ud arep gau magöñhalö niñla. *

⁸ Pen nibi bi rímnap nip niñla ñin u ap arö, hainö Jisas yad ke waiö la niñnö. Anib u, yad ñi le pi yag daubal rö ap midainö yip uda. *

⁹ Yad nibi bi Krais lau adö mideila gau kalip gi naij yabi gi midmidin u, Jisas manö aij ud arep bi midnam rö laga. *

¹⁰ Pen God yip mög niñöm ud aij gö, bi nipe midem, ke yabi gipin. Jisas manö aij ud arep bi rímnap wög gipal rö gagpin; yip mög niñöm ud aij yabi gö, wög kub yabi u gipin. *

¹¹ Yad nöp God nip wög gipin a gem hagagabin; kale nöp gipal a gem hagagabin. Hon magöñhalö Krais manö aij u, adö añi hag ñino arö, kale niñmim udpim.

Nibi bi umla gau kauyan uraknaböl

¹² Pen Krais umöm uraka a gun manö pör hagnun u, kale rímnap niñhön ginig niñagmim, wip gau umöm kauyan urakagnaböl a gimim niñbim?

¹³ Pen wip gau umöm kauyan urakagnaböl a ginabim u, Krais nipe ke kauyan urakagöp a ginabim.

* 15:7: Luk 24:50 * 15:8: Ap 9:3-6 * 15:9: Ep 3:8; 1Di 1:15

* 15:10: 2Ko 11:23

14 Pen Kraiſ kauyaſ urakagböſ u, Kraiſ manö aij hag ñimɔdun manö u, manö yiharɔſ rö liböſ. Kraiſ kauyaſ urakagböſ rö hageſ, Kraiſ manö aij nɔſ udpim u manö yiharɔſ rö liböſ.

15 Wip umöm uraköl rö lagaiböſ u, God Kraiſ nɔſ gö urakagböſ. Anɔb u, God gö Kraiſ uraka manö aij pör hag ñimɔdun u, manö piral rö liböſ.

16 Nɔhön gɔnɔg: wip gau umöm kauyaſ urakagnaböl a gɔnabim u, Kraiſ nɔpe ke u rö nöſ kauyaſ urakagöp a gɔnabim.

17 Pen Kraiſ kauyaſ urakagböſ, Kraiſ manö aij nɔſ udpim u manö yiharɔſ rö liböſ. Kraiſ kauyaſ urakagböſ, nan si nan naiſ gɔpim gac u ɔk gɔ yuagböſ.

18 Pen Kraiſ kauyaſ urakagböſ, nɔbi bɔ Kraiſ nɔſ nɔſ udöm umla gau, hadö böſ nöſ um lug ɔ arɔlap.

19 Hon Kraiſ nɔſ udun me, gasɔ halö mɔdpun. Pen mɔnön nabön ɔ i mɔdun, böſ nöſ umaibnöp, nɔbi bɔ mög gep rö yabɔ mɔdaibnöp.

20 Pen Kraiſ uraköm kamɔſ mɔdöp u me, nɔbi bɔ Kraiſ nɔſ nɔſ udöm umbal gau, u rö nöſ uraköm kamɔſ mɔdeinaböl.

21 Bɔ ap gö, nɔbi bɔ umnaböl; bɔ ap gö, nɔbi bɔ uraknaböl. *

22 Manö hagabin anɔbu, Adam nɔbi bɔ yam nɔpe mɔdpun u magöſhalö umnabun, pen Kraiſ nɔbi bɔ yam nɔpe mɔdpun u magöſhalö uraknabun.

23 Pen God Kraiſ nɔſ nöd gö uraköm, am nɔpe aip mɔdöp u me, hainö apöm nɔbi bɔ nɔſ lau adö mɔdpun gau gö, magöſhalö uraknabun. *

* 15:21: Ro 5:12 * 15:23: 1De 4:16; Rep 20:5

24 Seden kijaki ana naij nipe gau nibi bi gau gi naij ginaböl u pen Kraiss nipe kalip pa jö gi yuöm, nibi bi nipe abad mideinab gau Bapi God nip ñinab; anibu ñin hain anibu aunab.

25 Nihön ginig: Kraiss nibi bi nan gau abad mid damöm, Nap gö, kolmat nipe magöñhalö gau Kraiss ma mo gau mideinaböl. *

26 Kolmat añi ap nöp mideinab: umeb magö u nöp. Pen ñin hain anibu, u abe gi pis ginab. *

27 Pen nipe gö, nibi bi nan gau magöñhalö ma mo nipe gau midöp a göm kalit ktiñ rikla u, God Kraiss mo nipe gau midöp hagagla. God nipe nöp gö, magöñhalö Kraiss mo nipe gau midöp. *

28 Nibi bi nan gau magöñhalö, Ñi nipe Kraiss mo nipe gau midlö niñöl gi, nipe hagnab, “Bapi miñi ne nibi bi nan gau magöñhalö abad midpan. Miñi yad mo nöp gau mideinabin,” a ginab. Anib u me, God añi nöp nan nihön nihön midöp gau magöñhalö yabit abad mideinab.

29 Nibi bi umbal gau, uraknaböl a gipin u niñbim. Urakagnaböl u, nibi bi ai ginig niñdamam umbal gau kalip nan a göm ñig pakpal? Kale uraknaböl a göm nöp anig gipal.

30 Pen hon u rö nöp, hon nihön ginig manö aij anibu hagin, bi hanip gi naij ginig gaböl gau gasi iru niñagpun? *

31 Yad pör niñagpin, ñin i bi ap yip al pak linab aka wasö u niñagpin. Yad kalöp nibi bi gasi niñem, Bi Kub hon Kraiss Jisas nip ñiñi lem aij a göp a gabin.

* 15:25: Mad 22:44

* 15:26: Rep 20:14

* 15:27: Sam 8:6

* 15:30: Ro 8:36

³² Pen yad daun kub Epesas i apem, kain hapeb gau rö aip pen pen gîpin. Ummön böñ nöp umnabön a gîpim u, yad nîhön gîñg anîg gîpin? “Mîñi mîdpun ñîñ i, nan aij aij ñîñöl gî, ñîg aij aij ñîñöl gî, gî mîdaiun; umun böñ nöp umnabun,” a gîbnep. Manö aij hag ñî ajpin u arîk arbneþ. *

³³ Pen nîbi bî gasî anîbu rö nîñbal gau, aip mîdagaimim. Nîbi bî mîd aij gîpal gau, nîbi bî gî naj gîpal gau aip magum gaiöl, adö anîbu nöp gîñaböl.

³⁴ Pen gasî adö ke nîñmim nan si nan naj gîpim u arö gîmim, mîd aij gîmim. Kale rîmnap God nîp gasî nîñagpim u, kale nable gîböþ.

Kauyan uraköm hañ roman kale u aige rö mîdeinab?

³⁵ Pen kale rîmnap hagnabim, “Nîbi bî umbal gau aigöl göm urakñaböl? Uraköm, hañ roman kale u aige rö mîdeinab?” ö gîñabim.

³⁶ Pen manö hagpal u manö hauṽ rö. Nan yîñ magö gau yube, halö mîdöm kamîñ lagnab; umöm nöp kamîñ lîñab. *

³⁷ Wid magö aka nan nîhön magö yubim u, ran kub göp rö ju yîmagpim; magö pro gau nöp yubim.

³⁸ Pen magö ke ke yubim anîb gau, God rannîm a göm nîñ la rö ranöb.

³⁹ Hañ roman gau u rö nöp ke ke mîdöp. Nîbi bî gau ke la; kaj wal gau ke la; yaur gau ke la; kabsaṽ gau ke la.

* 15:32: Ais 22:13 * 15:36: Jon 12:24

⁴⁰ Hañ romanj kumi kabö adö lañ gau ke mîdöp; hañ romanj mîñöñ naböñ adö iñ i gau ke mîdöp. Hañ romanj kumi kabö adö lañ aij u ke mîdöp; hañ romanj mîñöñ naböñ adö iñ i aij u ke mîdöp.

⁴¹ Pen sîdö mailö u aij u ke la; rak+n mailö u aij u ke la; gapî mailö u aij u ke la. Pen gapî gau u rö nöp ke ke mîdöp rö mailö u aij ke ke la.

⁴² Nîbi bî umöm uraknaböl u anîbu rö. Wip rigöl gîñaböl hañ romanj u hij gî lugnab; uraknaböl hañ romanj u hij gî lugagnab.

⁴³ Nan mög gep rö ulöm lîbal; uraköm mailö halö mîdnab. Nan klö mîdagöp ulöm lîbal; uraköm pîdöñ halö mîdnab. *

⁴⁴ Hañ romanj ulöm lîbal u hañ romanj mîñöñ naböñ adö iñ i ajpal rö mîdöp; uraköm ana kumi kabö adö lañ ajpal rö mîdnab.

⁴⁵ Adö anîbu nöp, God Manö adîñ ap Mosîs kalî kliñ riköm haga, “Adam nöd nîbö u nîpe ke bî kamîñ halö la,” a ga. Adam hain nîbö u pen Ana mîdöp; nîpe nîbi bî gau kamîñ mîdep magö u ñab. *

⁴⁶ Anîb u me, nöd hañ romanj mîñöñ naböñ adö iñ i ajep; hainö hañ romanj ana ajep.

⁴⁷ Bî nöd nîbö u mîñöñ nöp aua; Bî hain nîbö u kumi kabö adö lañ au nîbö aua.

⁴⁸ Nîbi bî mîñöñ naböñ adö iñ i mîdpal gau, bî nöd nîbö mîdmîdöp u rö nöp mîdpal. Nîbi bî kumi kabö adö lañ mîdpal gau, Bî kumi kabö adö lañ mîdöp rö mîdpal.

⁴⁹ Mîñi hon bî mîñöñ aua rö mîdpun; hainö Bî kumi kabö adö lañ au nîbö aua rö mîdeinabun.

* 15:43: Plp 3:20-21 * 15:45: Jen 2:7

50 Añ mam bî, yad kalöp hagabin, hañ roman yîharîŋ u God ram mînönŋ aij u arep rö lagöp. Nan um hij gî lugnab u pör pör mîdainîm rö lagöp.

51 Pen manö nöd nîŋagmîdal ap kalöp hagnîg gabin. Hon Krais nîbî bî nîpe mîdpun gau magöŋhalö umagnabun. Pen hon magöŋhalö ke hain nîbö rö lînabun. *

52 Añŋ magö hagö, añîm añîm yîŋîd nöp mailö göp rö, nîbî bî umbal gau urak hañ roman hij gî lugagep mîdeinaböl; pen hon magöŋhalö ke hain nîbö rö lînabun. *

53 Hañ roman hij gî lugnab u, hij gî lugagep lînîm; hañ roman umeb u, pör pör mîdep lînîm. *

54 Hañ roman hij gî lugnab u, hij gî lugagep lînab; hañ roman umeb u, pör pör mîdep lînab ñîŋ anîbu, manö kalî kliñ rîkôm hagla rö gînab. Bî God manö hagep Aisaia God Manö kalî kliñ hagöm haga, “Bî Kub umeb magö u al pak lö hadö böŋ nöp pîs göp,” a ga. *

55 Pen bî God manö hagep Hosea God Manö kalî kliñ rîkôm haga,

“Umeb magö, uri klö ne mîdöp gai?

Umeb magö, uri ilön ne mîdöp gai?” ö ga *

56 Umeb magö ilön u nan si nan naij gep nîbö; nan si nan naij gep klö u lo manö nîbö. *

57 Pen God nîpe Bî Kub hon Jisas Krais nîp yuö apöm hanîp ud asîk yuö kamîŋ arabun. Anîbu nîŋun, God nîp aij a gun.

* 15:51: 1De 4:15-17 * 15:52: Mad 24:31 * 15:53: 2Ko 5:4

* 15:54: Ais 25:8 * 15:55: Hos 13:14 * 15:56: Ro 7:13

58 Anib u, añ mam aij yad gau, kale pïdöŋ gïmim, ke gau aragmim. Bï Kub nïp wög gïpun u yïharïŋ gagun a gïmim, pör nöp klö gïmim, Bï Kub nïp wög göl gï mïdaimim.

16

Nan God nïp ñeb

1 Mani ud magum gïmim, God nïbi bï kalïp ñïnabim manö u hagnïg gabin. Krais Jisas nïbi bï Galesia Propins mïdpal gau kalïp hagnö rö, kale u rö nöp gïmim. *

2 Kale nïbi bï ke ke magöŋhalö wik añï añï ñïn nöd u mani udpim rö u nïŋmim rïmnap ud ke gau lïmim ud magum gïmim. Anïg gïnabim u, yad apjakem mani nan a gem hag ajageinam.

3 Pen yad nïnabin u, bï kale nïŋmim bï aij mïdpal gau rïmnap hagpe, yad kalïp köp kalï kliñ rïk ñïnö, kale pen köp u abe mani ñïnabim u abe dam Jerusalem ud aröl.

4 Pen yïp arep rö leinab yad ke kalïp u† gï ud arnabin.

5 Pen yad Masedonia Propins u amem, mïdpim u nïnabin. *

6 Amjakem, kale aip pro magö ap mïdeinam rö löp. Yïbaud i kalöp aip mïdem, ram mïnöŋ rïmnap arnïg gïnö, yïp dam adan aŋ u yube arnabin. *

7 Kalöp yïharïŋ mailö sïdö aŋ nïŋöl arep u yïp aij gagöp. Bï kub yau a geinab, am kale aip rapïn mïdem hainö arnabin.

* 16:1: Ro 15:25-26; 2Ko 8:1-9
15:24

* 16:5: Ap 19:21

* 16:6: Ro

⁸ Yad daun kub Epesas i mîdem, Pedikos ñin kub u ap padiö nînem hainö nînabin.

⁹ Daun kub Epesas i, Bî Kub wög kub gabin, pen nîbi bî iru nöp yîp jî nîñbal. *

¹⁰ Pen Dimodi mîdpim u auainîm, nîp ud aij gîmim, nîpe pîñîñ gagnab. Nîpe yad Bî kub u nîp wög gîpin rö nöp göp u nîñmim, *

¹¹ nîp arö gagmim. Kale magöñhalö nîp ud aij gîmim. Hainö arnîg gainîm u, nîp dam adan an u yuaimim, yad mîdpin i ado gî aunîm. Mam rîmnap halö aip aunaböl a gem abad mîdpin. *

¹² Pen mam hon Apolos nîp manö klö hagem hagpin, mam rîmnap arajal rö, aip armön a gîpin u, pen nîpe mîñi nagnab. Hainö neb rö lainîm nînab. *

Manö naböñ rîmnap abe haga

¹³ Kale nîbi bî nîñöl gî mîdaimim. God nîp nîñ ud pîdöñ gîmim gî mîdaimim. Nan ap pîñîñ gagmim. Klö yabîl gîmim gî mîdaimim.

¹⁴ Pen nan nîhön nîhön gîñabim, nîbi bî gau kalîp mîdmagö lîmim gîmim.

¹⁵ Añ mam bî. Kale nîñbim, Grik kai Krais nîp nîñ udla gau, Sîdepanas nîbi bî yam nîpe gau nöd nîñ udla. Nîñ udöm me, nîbi bî Krais lau adö mîdpal gau kalîp mîdmagö löm wög gî ñöl gî nöp mîdpal. Anîb u, añ mam yad kalöp hagabin, *

¹⁶ nîbi bî aij anîb gau rö abe, añ mam kale aip wög gîpal gau abe nîñmim, hagöl rö nöp gîmim.

* 16:9: Ap 19:8-10; 2Ko 2:12 * 16:10: 1Ko 4:17 * 16:11: 1Di 4:12 * 16:12: 1Ko 3:6 * 16:15: 1Ko 1:16

¹⁷ Pen kale ap yip niŋmim rö lagö, Siðepanas, Podyunedas, Akaikas apöm yip niŋbal u yip aij yabił göp.

¹⁸ Anig gipal anibu yip aij göm kalöp aij göm göp. Bi aij anib gau manö hagnaböl u niŋ aij gimim.

¹⁹ Pen nibi bi God lau adö midpal Esia Propins i, kalöp Korid nibi bi gau, “Añ mam bi, kale midpim?” a gipal. Akwila nibi nipe Prisila aip kalöp Korid nibi bi, “Bi Kub kalöp abad mideian,” a gipal. Nibi bi apöm ram kale ber mihau magum göm God nip sabe gipal gau u rö nöp hagpal. *

²⁰ Pen añ mam Krais lau adö midpal gai i magöŋhalö, “Kale midpim?” a gipal. Kale Bi Kub nip niŋ udpim rö, pen pen hag wiŋhai udöl gi, alaun bom halumim.

²¹ Yad Pol, manö naböŋ magö i niŋmagö yad u ke kali kliŋ rikem “Kale midpim?” a gabin.

²² Nibi bi an, Bi Kub nip midmagö lagnab u, pen ilön udnim. Anib u, Bi Kub hon, ne aumön! *

²³ Bi Kub hon Jisas kalöp mög niŋjöm ud aij ginim.

²⁴ Añ mam yad Krais Jisas lau adö midpim gau, yad kalöp magöŋhalö midmagö libin. Anib unbö rö aij.

* 16:19: Ap 18:2,18,26 * 16:22: Gal 1:8-9

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d